EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 18.11.2020.
COM(2020) 740 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Ziņojums par Eiropas oglekļa tirgus darbību

Satura rādītājs

Akronīmu un saīsinājumu saraksts 2

1. IEVADS 4

2. ES ETS INFRASTRUKTŪRA 6

2.2. Savienības reģistrs un Eiropas Savienības darījumu žurnāls (*EUTL*) 8

3. OGLEKĻA TIRGUS DARBĪBA 2019. GADĀ 9

3.1. Piedāvājums: apgrozībā laistās kvotas 10

3.1.1. Maksimālā robežvērtība 10

3.1.2. Izdotās kvotas 13

3.1.2.1. Bezmaksas kvotu iedale 13

3.1.2.2. Kvotu izsolīšana 15

3.1.2.3. Atkāpe no prasības pilnīgi visas kvotas iegūt izsolēs attiecībā uz elektroenerģijas un siltuma ražošanu 18

3.1.2.4. Programma NER300 21

3.1.2.5. Inovāciju fonds 22

3.1.2.6. Modernizācijas fonds 23

3.1.2.7. Netiešo oglekļa izmaksu kompensācija 24

3.1.3. Starptautiskie kredīti 26

3.2. Pieprasījums: no apgrozības izņemtās kvotas 27

3.3. Piedāvājuma un pieprasījuma līdzsvarošana 28

4. AVIĀCIJA 31

5. TIRGUS PĀRRAUDZĪBA 34

6. EMISIJU MONITORINGS, ZIŅOŠANA PAR 'TĀM UN TO VERIFIKĀCIJA 36

7. PĀRSKATS PAR ADMINISTRATĪVAJĀM PROCEDŪRĀM 38

8. ATBILSTĪBA UN IZPILDES NODROŠINĀŠANA 39

9. SECINĀJUMI UN PERSPEKTĪVA 41

PIELIKUMS 43

Akronīmu un saīsinājumu saraksts

AVR	Akreditācijas un verifikācijas regula
KI	Kompetentā iestāde
CCS	Oglekļa uztveršana un uzglabāšana
CCU	Oglekļa uztveršana un izmantošana
CDM	Tīras attīstības mehānisms
CER	Sertificēta emisijas samazināšanas vienība
CORSIA shēma	Starptautiskās aviācijas radīto oglekļa emisiju izlīdzināšanas un samazināšanas
CSCF	Starpnozaru korekcijas koeficients
EA	Eiropas Akreditācijas kooperācija
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
EEX	Eiropas Enerģijas birža (*European Energy Exchange*)
EIB	Eiropas Investīciju banka
ERU	Emisijas samazināšanas vienības
ESMA	Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde
ES ETS	Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēma
EUTL	Eiropas Savienības darījumu žurnāls
SEG	Siltumnīcefekta gāze
ICAO	Starptautiskā Civilās aviācijas organizācija
ICE	*Intercontinental Exchange Futures Europe*
InnovFin EDP	*InnovFin* enerģijas demonstrējuma projekti
JI	Kopīga īstenošana
MAR	Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regula
FITD 2	Finanšu instrumentu tirgu direktīva
FITR	Finanšu instrumentu tirgu regula
MZR	Monitoringa un ziņošanas regula
MZVA	Monitorings, ziņošana, verifikācija un akreditācija
TSR	Tirgus stabilitātes rezerve
VAS	Valsts akreditācijas struktūra

NER	Jaunu iekārtu rezerve
OTC	Ārpusbiržas
PFC	Perfluorogļūdeņraži
AER	Atjaunojamie energoresursi
SARP	*CORSIA* standarti un ieteicamā prakse
TNAC	Apgrozībā esošo kvotu kopskaits

1. IEVADS

ES ir izstrādāta stratēģija, kuras mērķis ir samazināt siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas rūpniecības, kā arī elektroenerģijas un siltuma ražošanas nozarē, un šīs stratēģijas pamatā jau kopš 2005. gada ir Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēma (ES ETS). Minētā sistēma lielā mērā veicina to, lai tiktu sasniegts ES kopējais mērķrādītājs — līdz 2020. gadam samazināt SEG emisijas par 20 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni, un šķiet, ka ES šo mērķrādītāju varētu pārsniegt.

Šis ziņojums par Eiropas oglekļa tirgus darbību ir iesniegts saskaņā ar prasībām, kas izklāstītas Direktīvas 2003/87/EK[1] (ES ETS direktīva) 10. panta 5. punktā un 21. panta 2. punktā. Ziņojuma mērķis ir ik gadu sniegt atskaiti par jaunākajām norisēm Eiropas oglekļa tirgū. Šis ziņojums aptver 2019. gadu, taču tajā ir sniegta informācija arī par norisēm 2020. gada pirmajā pusgadā.

Komisijas paziņojumā par 2030. gada klimata mērķrādītāja plānu[2] tika ierosināts, raugoties uz nākamo desmitgadi, paaugstināt esošo ES mērķrādītāju — līdz 2030. gadam samazināt SEG emisijas par 40 % (salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni) — un panākt samazinājumu vismaz par 55 %. Lai sasniegtu šo vērienīgāko mērķi, Komisija līdz 2021. gada jūnijam pārbaudīs visu attiecīgo ar klimatu saistīto politiku un vajadzības gadījumā ierosinās to pārskatīt. Tiks pārskatīta arī ES ETS — kā daļa no plašāka tiesību aktu kopuma Eiropas zaļā kursa[3] ietvaros —, tostarp, iespējams, paplašinot šo sistēmu un iekļaujot tajā jaunas nozares.

Pēc ETS direktīvas[4] pārskatīšanas darbs pie ceturtā posma ieviešanas[5] noris aktīvi un strauji virzās uz priekšu. Pēdējā gada laikā ir pieņemti īstenošanas tiesību akti par bezmaksas emisijas kvotu iedales pielāgošanu sakarā ar darbības līmeņa izmaiņām[6] un par Modernizācijas fonda darbību[7], kā arī ir pabeigta Izsoles regulas[8] otrā pārskatīšana nolūkā

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/87/EK (2003. gada 13. oktobris), ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Savienībā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK (OV L 275, 25.10.2003., 32. lpp.).

[2] COM(2020) 562 final — Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas 2030. gada klimatisko ieceru vēriena kāpināšana. Investīcijas klimatneitrālā nākotnē cilvēku labā. 2030. gada klimata mērķrādītāja plāns".

[3] COM(2019) 640 final — Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas zaļais kurss".

[4] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/410 (2018. gada 14. marts), ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK, lai sekmētu emisiju izmaksefektīvu samazināšanu un investīcijas mazoglekļa risinājumos, un Lēmumu (ES) 2015/1814 (OV L 76, 19.3.2018., 3. lpp.).

[5] ES ETS tiek reglamentēta posmos. Trešais posms aptver 2013.–2020. gadu, savukārt ceturtais posms — 2021.–2030. gadu.

[6] Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2019/1842 (2019. gada 31. oktobris), ar ko nosaka noteikumus Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2003/87/EK piemērošanai attiecībā uz sīkāku kārtību, kā izdarāmi bezmaksas emisijas kvotu iedales pielāgojumi sakarā ar darbības līmeņa izmaiņām (OV L 282, 4.11.2019., 20. lpp.).

[7] Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2020/1001 (2020. gada 9. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2003/87/EK piemērošanu Modernizācijas fonda darbībai, kura mērķis ir atbalstīt investīcijas energosistēmu modernizācijā un energoefektivitātes uzlabošanā atsevišķās dalībvalstīs (OV L 221, 10.7.2020., 107. lpp.).

izpildīt ceturtā posma prasības (sk. 3.1.2.1., 3.1.2.2. un 3.1.2.6. nodaļu). Pārējie īstenošanas noteikumi pašlaik tiek pabeigti, lai tos varētu pieņemt pirms 2021. gada janvāra.

Kopš pēdējā ziņojuma par oglekļa tirgu[9] publikācijas tirgus stabilitātes rezerves rādītājs tika publicēts ceturto reizi, un tas uzrādīja, ka kvotu pārpalikums ir samazinājies no 1,65 miljardiem 2018. gadā aptuveni uz 1,39 miljardiem 2019. gadā[10]. Balstoties uz šo rādītāju un pārskatītajiem ES ETS tiesību aktiem, izsolāmais kvotu apjoms 2020. gadā tiks samazināts aptuveni par 375 miljoniem kvotu (gandrīz 35 %) (sk. 3.3. nodaļu).

2019. gadā būtiski samazinājās stacionāro iekārtu emisijas — par 9,1 %, salīdzinot ar 2018. gadu (sk. 3.2. nodaļu). Kritumu galvenokārt ietekmēja elektroenerģijas nozare, kurā emisijas samazinājās par gandrīz 15 %, pateicoties tam, ka elektrības ražošanai tika izmantotas nevis ogles, bet gan atjaunojamie energoresursi, kā arī ar gāzi darbināmas elektroenerģijas ražošanas iekārtas. Līdz ar šo pēdējo samazinājumu kopējās stacionāro iekārtu emisijas kopš ES ETS trešā posma sākuma ir samazinājušās par gandrīz 20 %. Aviācijas nozarē emisijas turpināja pieaugt, proti, salīdzinot ar 2018. gadu, ir vērojams neliels pieaugums — par 1 % (sk. 4. nodaļu).

Bija arī svarīgi ar ETS saistīti politiski notikumi, piemēram, 2020. gada 1. janvārī stājās spēkā nolīgums par ES ETS sasaisti ar Šveices ETS, kā arī — pēc tam, kad stājās spēkā Līgums par Apvienotās Karalistes izstāšanos no ES, — tika atcelts Apvienotās Karalistes izsoļu un bezmaksas kvotu iedales procesu aizliegums (sk. 2.2. nodaļu).

Pēdējais, bet ne mazāk svarīgais fakts ir tas, ka Covid-19 krīze izraisīja oglekļa cenas būtisku īstermiņa kritumu 2020. gada martā/aprīlī. Tomēr oglekļa cenas signāls palika stabils — vidēji aptuveni 24 EUR[11] no 2019. gada janvāra līdz 2020. gada jūnija beigām. Ieņēmumi no ETS kvotu izsolēm tikai 2019. gadā vien pārsniedza 14 miljardus EUR, savukārt 2020. gada pirmajos sešos mēnešos — 7,9 miljardus EUR. Balstoties uz dalībvalstu iesniegtajiem datiem, var secināt, ka 2019. gadā kopumā 77 % no šiem ieņēmumiem tika iztērēti (vai tos bija plānots iztērēt) konkrētiem ar klimatu un enerģiju saistītiem mērķiem (sk. 3.1.2.2. nodaļu).

Ja nav norādīts citādi, šā ziņojuma sagatavošanā ir izmantoti publiski pieejami dati un dati, kas bija Komisijas rīcībā līdz 2020. gada jūnijam[12]. Vispārīga un aprakstoša informācija par ES ETS ir iekļauta izcēlumos viscaur ziņojumā.

[8] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2019/1868 (2019. gada 28. augusts), ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1031/2010 nolūkā kvotu izsolīšanu pieskaņot ES ETS 2021.–2030. gada noteikumiem un kvotu klasificēšanai par finanšu instrumentiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/65/ES (OV L 289, 8.11.2019., 9. lpp.).
[9] Ziņojums par oglekļa tirgus darbību 2019. gadā ir pieejams vietnē https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52019DC0557R(01).
[10] C(2020) 2835 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2020_2835_en.pdf.
[11] Avots: *ICE*.
[12] Resp., līdz 2020. gada 30. jūnijam.

2. ES ETS INFRASTRUKTŪRA

2.1. Piemērošanas joma — darbības, iekārtas un gaisa kuģu operatori

Pašlaik ES ETS darbojas 27 ES dalībvalstīs, Islandē, Lihtenšteinā un Norvēģijā, kā arī — līdz 2020. gada beigām — Apvienotajā Karalistē. No 2020. gada 1. janvāra ES ETS ir saistīta arī ar Šveices oglekļa tirgu (sk. 2.2. nodaļu). No 2021. gada ES ETS aptvers ne tikai ES un EEZ/EBTA valstis, bet arī elektroenerģijas ražošanas iekārtas Ziemeļīrijā. ES ETS regulē emisijas, ko rada gandrīz 11 000 elektrostaciju un ražošanas iekārtu, kā arī aptuveni 600 gaisa kuģu operatori, kas veic lidojumus no/uz lidostām EEZ. ES ETS aptver aptuveni 38 % no ES SEG emisijām.

ES ETS trešajā posmā (2013–2020)* nozares ar stacionārām iekārtām, kuras regulē ES ETS, ir energoietilpīgās rūpniecības nozares, tostarp elektrostacijas un citas sadedzināšanas iekārtas ar nominālo ievadīto siltumjaudu >20 MW (izņemot bīstamo atkritumu vai sadzīves atkritumu iekārtas), naftas pārstrādes rūpnīcas, koksa krāsnis, dzelzs un tērauda, cementa klinkera, stikla, kaļķu, ķieģeļu, keramikas, celulozes, papīra un kartona, alumīnija, petroķīmisko produktu, amonjaka, slāpekļskābes, adipīnskābes, glioksāla un glioksālskābes ražošana, CO_2 uztveršana, transportēšana pa cauruļvadiem un CO_2 ģeoloģiska uzglabāšana.

Kas attiecas uz aviāciju, no 2013. līdz 2016. gadam ES ETS darbības jomā bija ietverti tikai lidojumi Eiropas Ekonomikas zonā, lai saglabātu impulsu Starptautiskajai Civilās aviācijas organizācijai (*ICAO*) sagatavot starptautisku nolīgumu par aviācijas nozares SEG emisiju kontroli. Lai saglabātu impulsu un stimulētu *ICAO* Starptautiskās aviācijas oglekļa emisiju izlīdzināšanas un samazināšanas shēmas (*CORSIA*) darbību, 2017. gadā nosacījums par darbības jomas attiecināšanu tikai uz lidojumiem Eiropas Ekonomikas zonā tika pagarināts līdz 2023. gadam (sk. 4. nodaļu).

ES ETS aptver oglekļa dioksīda (CO_2) emisijas, slāpekļa oksīda (N_2O) emisijas, ko rada slāpekļskābes, adipīnskābes, glioksālskābes un glioksāla ražošana, un perfluorogļūdeņražu (*PFC*) emisijas, ko rada alumīnija ražošana. Lai gan dalība ES ETS ir obligāta, dažās nozarēs ir iekļautas tikai iekārtas, kas ir lielākas par noteiktu robežvērtību. Turklāt iesaistītās valstis no sistēmas var izslēgt mazas iekārtas (kas emitē mazāk nekā 25 000 tonnu CO_2 ekvivalenta), ja ir ieviesti alternatīvi un līdzvērtīgi pasākumi. Ceturtajā posmā (2021–2030) no ES ETS var izslēgt ļoti mazus emitētājus (kuru paziņotās emisijas pēdējos trijos gados nesasniedz 2500 tonnas CO_2 ekvivalenta), ja pastāv vienkāršota monitoringa kārtība, kā izvērtēt to radīto emisiju daudzumu. Iesaistītās valstis ES ETS var iekļaut arī citas nozares un SEG emisijas (to sauc par brīvprātīgu iekļaušanu).

Kā liecina ziņojumi, ko iesaistītās valstis[13] iesniegušas 2020. gadā saskaņā ar 21. pantu, 2019. gadā pavisam bija 10 569 iekārtas, uz kurām attiecas ETS un kurām bija izsniegta vajadzīgā ETS atļauja.

Emisijas no biomasas, ko izmanto ETS aptvertas iekārtas, 2019. gadā palielinājās par 4 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, toties emisijas no ogļu izmantošanas samazinājās par 19 %, kas palīdzēja ievērojami samazināt elektroenerģijas ražošanas nozares emisijas — par 15 %. Kas attiecas vienīgi uz kurināmo, arī 2019. gadā — tāpat kā iepriekšējos gados — ES ETS ietvaros galvenokārt tika sadedzināts fosilais kurināmais. Tomēr 29 valstis ziņoja arī par biomasas izmantošanu 2197 iekārtās (20,8 % no visām iekārtām). Valsts, kas ziņoja par augstāko to emisiju īpatsvaru, kas saistītas ar biomasas izmantošanu, salīdzinājumā ar ETS aptvertajām emisijām, bija Lietuva: 68 %. Divas valstis (LI un MT) netika ziņojušas par jebkādu biomasas izmantošanu. Biomasas radītās kopējās emisijas 2019. gadā bija aptuveni 170 miljoni tonnu CO_2 (11 % no ETS ietvaros paziņotajām emisijām); tas ir nepārprotams pieaugums, salīdzinot ar 145 miljoniem tonnu CO_2 2018. gadā (8 % no ETS ietvaros paziņotajām emisijām). Turklāt 99,2 % no tām bija nulles likme[14]. 2019. gadā pirmo reizi tika ziņots, ka ir izmantots neliels daudzums biodegvielas. Divi gaisa kuģu operatori (pa vienam no Vācijas un no Zviedrijas) ziņoja, ka tas attiecas uz 0,01 % no 2019. gada ETS aviācijas emisijām.

Attiecībā uz iekārtu kategorijām, kuras nosaka pēc emisiju daudzuma gadā[15], 2019. gada dati liecina, ka — tāpat kā iepriekšējos gados — 72 % iekārtu ietilpst A kategorijā, 21 % — B kategorijā un 7 % — C kategorijā. Par 6053 iekārtām tika ziņots, ka tās ir "iekārtas ar zemu emisiju līmeni"[16] (57 % no kopskaita).

Par ES ETS darbībām, kas papildus uzskaitītas kā darbības, kuru radītās emisijas nav CO_2 emisijas, ir ziņots, ka 13 valstīs (DE, FR, EL, ES, IS, IT, NL, NO, RO, SE, SI, SK un UK) ir izsniegtas atļaujas attiecībā uz primāro alumīniju un perfluorogļūdeņražiem (*PFC*), bet 21 valstī (visās, izņemot CY, DK, EE, IE, IS, LI, LU, LV, MT un SI) ir izsniegtas atļaujas attiecībā uz slāpekļskābes ražošanu un N_2O. Par pārējām ar N_2O saistītajām nozarēm — adipīnskābes ražošanu un glioksāla un glioksālskābes ražošanu — ir ziņots attiecīgi trijās (DE, FR, IT) un divās (DE, FR) valstīs. Tikai Norvēģija un Austrija paziņoja par CO_2 uztveršanas un uzglabāšanas darbībām.

[13] "Ziņojumi saskaņā ar 21. pantu" ir ziņojumi, ko dalībvalstis iesniegušas, pamatojoties uz ETS direktīvas 21. pantā izklāstītajām prasībām. Šajā saistībā "iesaistītās valstis" vai vienkārši "valstis" ietver 27 ES dalībvalstis, Apvienoto Karalisti un EEZ valstis (Islandi, Norvēģiju un Lihtenšteinu).

[14] ES ETS sistēmā biomasas emisijas faktors ir nulle, ja tiek izpildīta termina "biomasa" definīcija un ja (attiecībā uz biokurināmo vai bioloģisko šķidro kurināmo) tiek ievēroti Direktīvas 2009/28/EK (Atjaunojamo energoresursu direktīva) 17. panta 1. punktā noteiktie ilgtspējības kritēriji. Par emisijām, kuru faktors ir nulle, nav jānodod kvotas. 2020. gadā iesniegtajos ziņojumos saistībā ar 21. pantu divas iesaistītās valstis (LV un DK) paziņoja tikai par nulles faktora biomasas enerģijas saturu, bet ne par faktiskajām emisijām. Tāpēc to emisijas nav ņemtas vērā norādītajā kopējā daudzumā.

[15] C kategorijā ietilpst iekārtas, kas emitē vairāk nekā 500 000 tonnu CO_2 ekvivalenta gadā, B kategorijā — iekārtas, kas emitē no 50 000–500 000 tonnu CO_2 ekvivalenta gadā, bet A kategorijā — iekārtas, kas emitē mazāk nekā 50 000 tonnu CO_2 ekvivalenta gadā. sk. Komisijas Regulu (ES) Nr. 601/2012 (2012. gada 21. jūnijs) par siltumnīcefekta gāzu emisiju monitoringu un ziņošanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK (OV L 181, 12.7.2012., 30. lpp.).

[16] A kategorijas iekārtām ir noteikts apakšiedalījums "iekārtas ar zemu emisiju līmeni", kas piemērojams iekārtām, kuras emitē mazāk nekā 25 000 tonnu CO_2 ekvivalenta gadā (sk. Regulas (ES) Nr. 601/2012 47. panta 2. punktu).

Tāpat kā iepriekšējā gadā, septiņas valstis (ES, FR, HR, IS, IT, SI, UK) ir izmantojušas iespēju saskaņā ar ES ETS direktīvas 27. pantu ES ETS neiekļaut mazos emitētājus . 2019. gadā ES ETS neaptvēra aptuveni 3,81 miljonus tonnu CO_2 (aptuveni 0,25 % no kopējām stacionāru ES ETS iekārtu emisijām , salīdzinot ar 0,17 % gadu iepriekš).

Kā liecina saskaņā ar 21. pantu 2020. gadā iesniegtie dokumenti, astoņas valstis (BE, DK, FR, HR, HU, LI, LT, NL) — tāpat kā iepriekšējos gados — ir izmantojušas Monitoringa un ziņošanas regulas (MZR)[17] 13. pantā definēto iespēju atļaut stacionārām iekārtām izmantot vienkāršotus monitoringa plānus gadījumos, kad risks ir zems. Attiecībā uz gaisa kuģu operatoriem, kuru radīto emisiju līmenis ir zems, par šā noteikuma izmantošanu 2019. gadā ziņoja divas valstis (BE, IS).

2019. gadā tika ziņots, ka 611 gaisa kuģu operatori izmanto monitoringa plānu (par 7 % mazāk nekā 2018. gadā). Jāatzīmē, ka 50 % (308) no ziņojumos iekļautajiem operatoriem bija komerciāli, bet atlikušie 50 % (303) — nekomerciāli[18]. Par maziem emitentiem kvalificējās pavisam 262 operatori (43 %) (salīdzinot ar 287 (44 %) 2018. gadā).

2.2. Savienības reģistrs un Eiropas Savienības darījumu žurnāls (*EUTL*)

Savienības reģistrā un Eiropas Savienības darījumu žurnālā (*EUTL*) tiek izsekotas vispārīgo un aviācijas kvotu īpašumtiesības, reģistrējot kontos īpašumā esošos daudzumus un darījumus starp kontiem. Turklāt šīs sistēmas reģistrē stacionāru iekārtu un gaisa kuģu operatoru emisijas un ar šīm emisijām saistīto pienākumu izpildi. Abas sistēmas pārvalda un uztur Komisija, savukārt nacionālo reģistru administratori ETS iesaistītajās valstīs joprojām darbojas kā kontaktpunkts kontu turētājiem un pārstāvjiem (uzņēmumiem un fiziskām personām). Informācija par kontu un reģistru atbilstību atrodas Savienības reģistrā, savukārt *EUTL* automātiski pārbauda, reģistrē un atļauj visus darījumus starp kontiem, tādējādi nodrošinot, ka visi pārskaitījumi atbilst ES ETS noteikumiem.

Savienības reģistrā un *EUTL* reģistrētie dati ir svarīgs informācijas avots dažāda veida ETS ziņojumiem, piemēram, tirgus stabilitātes rezerves pārpalikuma rādītāja aprēķināšanai (sk. 3.3. nodaļu), un Eiropas Vides aģentūras ziņojumiem. *EUTL* arī nodrošina ES ETS pārredzamību, publicējot* informāciju par stacionāro iekārtu un gaisa kuģu operatoru atbilstību ETS noteikumiem un par darījumiem starp kontiem.

* *EUTL* publicētā informācija ir sniegta vietnē https://ec.europa.eu/clima/ets/.

[17] Komisijas Regula (ES) Nr. 601/2012 (2012. gada 21. jūnijs) par siltumnīcefekta gāzu emisiju monitoringu un ziņošanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK (OV L 181, 12.7.2012., 30. lpp.).

[18] Komerciāls gaisa kuģu operators ir, piem., pasažieru aviosabiedrība, kas sniedz pakalpojumus plašai sabiedrībai. Nekomerciāls gaisa kuģu operators ir, piem., gaisa kuģa privātīpašnieks.

Savienības reģistrs, *EUTL*, un *EUTL* publiskā tīmekļa vietne 2019. gadā pilnībā funkcionēja 365 dienas gadā visu diennakti, un tikai īslaicīgi — kopā aptuveni uz 7 stundām — to darbība bija pārtraukta tehnisku uzlabojumu veikšanai.

No 2019. gada 1. janvāra Komisija apturēja[19] visus procesus saistībā ar bezmaksas kvotu iedali , izsolīšanu un starptautisko kredītu apmaiņu attiecībā uz Apvienoto Karalisti saskaņā ar aizsardzības pasākumiem[20] ES ETS vidiskās integritātes aizsardzībai gadījumos, kad ES tiesību aktus pārtrauc piemērot attiecībā uz dalībvalsti, kas izstājas no ES. Šī apturēšana tika automātiski atcelta 2020. gada 1. februārī, kad stājās spēkā Līgums par Apvienotās Karalistes izstāšanos no ES[21], un nodrošināja, ka Apvienotās Karalistes iekārtas un gaisa kuģu operatori izpildīs savas atbilstības saistības attiecībā uz 2019. un 2020. gada emisijām.

Vienošanās par ES ETS sasaisti ar Šveices ETS[22] stājās spēkā 2020. gada 1. janvārī. Lai saikne starp emisijas kvotu tirdzniecības sistēmām darbotos, puses vienojās ieviest pagaidu risinājumu[23] abu reģistru sasaistei un kvotu pārskaitīšanai starp tiem. Pagaidu risinājums sāka darboties 2020. gada 21. septembrī.

2019. gada martā tika pieņemta Komisijas Deleģētā regula (ES) 2019/1122[24], ar ko tika paredzēti noteikumi par Savienības reģistra darbību 2021.–2030. gadā. Ar šo regulu ieviesto jauno noteikumu tehniskā īstenošana turpinās, un jaunās funkcijas būs pieejamas Savienības reģistrā no 2021. gada 1. janvāra.

3. OGLEKĻA TIRGUS DARBĪBA 2019. GADĀ

Šajā nodaļā ir sniegta informācija par aspektiem saistībā ar ES ETS kvotu piedāvājumu un pieprasījumu. Sadaļā par piedāvājumu ir sniegta informācija par maksimālo robežvērtību, bezmaksas kvotu iedali, izsolēm, atkāpi no prasības pilnīgi visas kvotas par elektroenerģijas un siltuma ražošanu iegūt izsoļu ceļā (10.c pants), programmu *NER300* un gatavošanos saistībā ar Inovāciju fondu un Modernizācijas fondu, nodaļa par netiešo oglekļa izmaksu kompensācijas shēmām un par starptautisko kredītu izmantošanu.

Attiecībā uz pieprasījumu ir sniegta informācija par verificēto emisiju skaitu. Pēc tam ir izklāstīts tas, kā līdzsvarot dažādus kvotu piedāvājuma un pieprasījuma elementus oglekļa tirgū, izmantojot tirgus stabilitātes rezervi (TSR).

[19] Komisijas Lēmums C(2018) 8707 (2018. gada 17. decembris) par norādījumu centrālajam administratoram uz laiku apturēt to attiecīgo Apvienotās Karalistes procesu akceptēšanu Eiropas Savienības darījumu žurnālā, kas saistīti ar bezmaksas iedali, izsolīšanu un starptautisko kredītu apmaiņu.
[20] Komisijas Regula (ES) Nr. 2018/208, (2018. gada 12. februāris), ar ko groza Regulu (ES) Nr. 389/2013, ar ko izveido Savienības reģistru (OV L 39, 13.2.2018., 3. lpp.).
[21] Līgums par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas (2019/C 384 I/01) (OV C 384 I, 12.11.2019., 1. lpp.).
[22] Nolīgums starp Eiropas Savienību un Šveices Konfederāciju par siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu sasaisti (OV L 322, 7.12.2017., 3. lpp.).
[23] https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/markets/docs/decision_201902_swiss_ets_linking.pdf.
[24] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2019/1122 (2019. gada 12. marts), ar ko attiecībā uz Savienības reģistra darbību papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK (OV L 177, 2.7.2019., 3. lpp.).

3.1. Piedāvājums: apgrozībā laistās kvotas

3.1.1. Maksimālā robežvērtība

Maksimālā robežvērtība ir maksimālais absolūtais SEG daudzums, ko ETS aptvertās struktūras var emitēt, un tā ir noteikta, lai nodrošinātu, ka tiek sasniegts emisiju samazinājuma mērķrādītājs un ka tas atbilst tirdzniecības periodā apgrozībā laisto kvotu skaitam. Kopīgā maksimālā ES mēroga robežvērtība attiecas uz visu ES ETS.

2013. gadā noteiktā stacionāro iekārtu emisiju maksimālā robežvērtība bija 2 084 301 856 kvotas. Šī maksimālā robežvērtība ik gadu samazinās atbilstoši lineārā samazinājuma koeficientam, proti, 1,74 % no vidējā kopējā to kvotu daudzuma, kas ik gadu izdotas 2008.–2012. gadā, tādējādi tiek nodrošināts, ka to kvotu maksimālais skaits, kuras stacionārās iekārtas var izmantot, 2020. gadā būs par 21 % mazāks nekā 2005. gadā.

Aviācijas nozarei sākotnēji noteiktā maksimālā robežvērtība bija 210 349 264 aviācijas kvotas gadā, kas ir par 5 % mazāk par vidējo aviācijas emisiju gada līmeni 2004.–2006. gadā. 2014. gada 1. janvārī līdz ar Horvātijas pievienošanos ES ETS minētā maksimālā robežvērtība palielinājās par 116 524 aviācijas kvotām. Ar šo maksimālo robežvērtību bija paredzēts atspoguļot 2008. gada tiesību aktu*, ar kuru ES ETS tika iekļauti visi lidojumi uz/no EEZ un tās robežās. Tomēr ES ETS tvērums uz laiku — no 2013. līdz 2016. gadam — aprobežojās tikai ar lidojumiem Eiropas Ekonomikas zonā, lai atbalstītu globāla pasākuma izstrādi, ko veica *ICAO* nolūkā stabilizēt starptautiskās aviācijas emisijas 2020. gada līmenī. Tādēļ 2013.–2016. gadā apgrozībā laisto aviācijas nozares kvotu skaits bija ievērojami mazāks par sākotnējo maksimālo robežvērtību. 2017. gadā, lai atbalstītu *ICAO* globālā pasākuma izstrādi, šis ierobežojums (tikai EEZ iekšējo lidojumu iekļaušana ES ETS) tika pagarināts līdz 2023. gadam (sk. 4. nodaļu).

ES ETS 4. posmā (2021–2030) gan stacionāro iekārtu, gan aviācijas maksimālā robežvērtība samazināsies atbilstoši lineārā samazinājuma koeficientam, proti, 2,2 %.

* Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/101/EK (2008. gada 19. novembris), ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK, lai aviācijas darbības iekļautu Kopienas siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecības

Tālāk dotajā 1. tabulā ir norādītas stacionāro iekārtu maksimālās robežvērtības un aviācijas kvotu daudzums, kas laists apgrozībā[25] katrā ES ETS trešā posma gadā.

[25] Kopš 2013. gada apgrozībā laisto aviācijas kvotu skaitu nosaka augšupēja pieeja, kurā par pamatu izmanto bez maksas iedalāmās kvotas (ko nosaka pēc operatora darbībai EEZ piemērotās darbību līmeņatzīmes). Pēc tam atvasina izsolīto kvotu skaitu pēc principa, ka bez maksas būtu jāiedala 85 % (šai daļā ir iekļauta arī īpaša rezerve, no kuras vēlāk iedala kvotas ātri augošiem gaisa kuģu operatoriem un jauniem dalībniekiem) no kopskaita, bet jāizsola būtu 15 %.

1. tabula. ES ETS maksimālā robežvērtība 2013.–2020. gadā

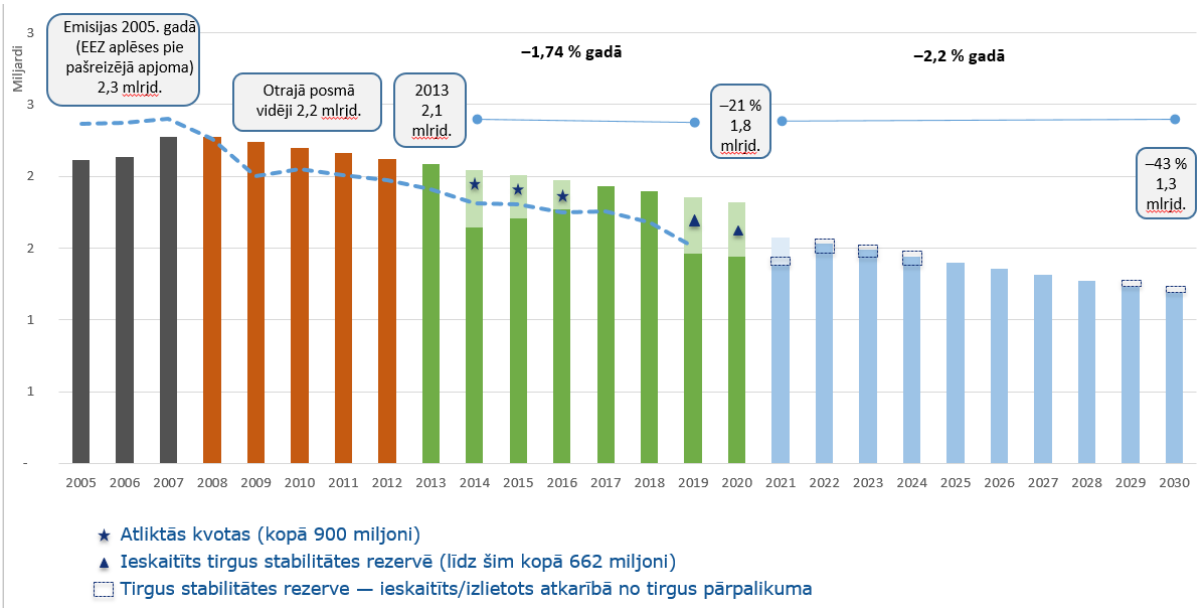
Gads	Gada maksimālā robežvērtība (iekārtām)	Gadā apgrozībā laistās aviācijas kvotas[26]
2013	2 084 301 856	32 455 296
2014	2 046 037 610	41 866 834
2015	2 007 773 364	50 669 024
2016	1 969 509 118	38 879 316
2017	1 931 244 873	38 711 651
2018	1 892 980 627	38 909 585
2019	1 854 716 381	38 946 562
2020	1 816 452 135	

2020. gada 1. februārī stājās spēkā Līgums par Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības[27]. ETS direktīva attiecas uz Apvienoto Karalisti līdz 2020. gada 31. decembrim, un saskaņā ar Protokolu par Īriju un Ziemeļīriju[28] uz elektroenerģijas ražošanu, kas notiek Ziemeļīrijā (NI), arī turpmāk attieksies ES ETS ar attiecīgajām tiesībām un pienākumiem.

Komisija šīs norises ņēma vērā un 2020. gada 16. novembrī pieņēma Komisijas lēmumu[29] par pielāgoto visai Savienībai paredzēto kvotu daudzumu. Tālāk dotajā 1. attēlā ir apkopoti dati par maksimālās robežvērtības samazinājumu pēc lineārā samazinājuma koeficienta palielināšanas līdz 2,2 % no 2021. gada, vienlaikus arī vizualizējot to, kāda nozīme ir kvotu ieskaitīšanai tirgus stabilitātes rezervē (TSR) un iemaksu TSR atlikšanai uz perioda beigām (sk. arī 3.3. nodaļu).

[26] Aktualizētie rādītāji papildus bez maksas iedalītajiem un izsolītajiem apjomiem ietver arī starptautisko kredītu apmaiņu.
[27] https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/eu-uk-withdrawal-agreement_lv.
[28] https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/eu-uk-withdrawal-agreement/protocol-ireland-and-northern-ireland_lv.
[29] Komisijas Lēmums C/2020/7704

1. attēls. Maksimālās robežvērtības samazinājums pēc lineārā samazinājuma koeficienta palielināšanas līdz 2,2 % no 2021. gada[30]

[30] 2021.–2030. gadam noteiktā maksimālā robežvērtība atspoguļo Komisijas Lēmumā C/2020/7704 publicēto ES ETS kopējo maksimālo kvotu daudzumu pēc *Brexit*. Tas, kā ETS tiesību aktus ietekmēs paaugstinātie 2030. gada emisiju samazinājuma mērķrādītāji, par kuriem Komisija paziņoja 2020. gada 17. septembrī klimata mērķrādītāja plānā, tiks izvērtēts gaidāmajā klimata tiesību aktu pārbaudē.

3.1.2. Izdotās kvotas

3.1.2.1. Bezmaksas kvotu iedale

Lai gan ES ETS trešajā posmā kvotu standarta iedales metode ir izsole, liela daļa kvotu ir iedalītas rūpnieciskām iekārtām bez maksas, lai novērstu oglekļa emisiju pārvirzes risku (uzņēmumi pārvirza ražošanu uz trešām valstīm, kurās nav tik stingru ierobežojumu attiecībā uz SEG emisijām, un tādējādi var palielināties to kopējās emisijas). Piemēro šādus principus:

- elektroenerģijas ražošanas nozare nav tiesīga saņemt bezmaksas kvotas;
- bezmaksas kvotas ražojošai rūpniecībai sadala atbilstoši ES mērogā saskaņotiem noteikumiem;
- bezmaksas iedale balstās uz snieguma līmeņatzīmēm, kuru mērķis ir stimulēt SEG emisiju samazināšanu un inovāciju un atalgot visefektīvākās iekārtas;
- attiecībā uz jaunām rūpnieciskām iekārtām un iekārtām, kas būtiski palielina jaudu, ir izveidota ES mēroga jaunu iekārtu rezerve (*NER*), kurā nonāk 5 % no visām trešā posma kvotām.

Nozares un apakšnozares, kuras uzskata par tādām, kas ir pakļautas būtiskam oglekļa emisiju pārvirzes riskam, ir iekļautas oglekļa emisiju pārvirzes sarakstā*. Lai gan šis saraksts sākotnēji aptvēra 2015.–2019. gadu, ar pārskatīto ES ETS direktīvu tā spēkā esība tika pagarināta līdz 2020. gada 31. decembrim.

Trešajā posmā, tā kā pieprasījums pēc bezmaksas kvotām pārsniedza pieejamo daudzumu, visām ES ETS aptvertajām iekārtām iedalāmo kvotu daudzums tika samazināts par vienādu procentuālo daļu, piemērojot "starpnozaru korekcijas koeficientu (*CSCF*)"**. 2017. gadā sākotnējās *CSCF* vērtības tika pārskatītas***.

* Pašlaik spēkā esošais oglekļa emisiju pārvirzes saraksts ir pieejams vietnē http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:32014D0746.

** Komisijas Lēmums 2013/448/ES (OV L 240, 7.9.2013., 27. lpp.).

*** Komisijas Lēmums (ES) 2017/126 (OV L 19, 25.1.2017., 93. lpp.).

Trešajā posmā aptuveni 43 % no kopējā pieejamā kvotu skaita iedala bez maksas, savukārt to kvotu īpatsvars, kuras izsola dalībvalstis, ir aptuveni 57 %.

Jaunu iekārtu rezervē (*NER*) pēc 300 miljonu kvotu atskaitīšanas programmai *NER300,* kuras mērķis ir atbalstīt inovācijas, sākotnēji bija 480,2 miljoni kvotu. Līdz 2020. gada jūnijam bija rezervēts 171,1 miljons kvotu 1089 iekārtām uz visu trešā posma īstenošanas laiku. Atlikušo *NER* veido 309,1 miljons kvotu. Lai gan ir paredzams, ka līdz trešā posma beigām iedalījums mainīsies, liels skaits šo kvotu paliks nesadalītas. Trešā posma beigās *NER* trešā posma nesadalītās kvotas tiks iekļautas tirgus stabilitātes rezervē (TSR), no kurām 200 miljoni kvotu tiks iekļauti *NER* ceturtajā posmā.

Līdz 2020. gada jūnija beigām bez maksas iedalāmo kvotu skaits, kas sākotnēji bija apstiprināts līdz trešā posma beigām, ir samazināts aptuveni par 570 miljoniem kvotu, tādēļ ka iekārtas tika slēgtas vai tika samazināta to ražotā produkcija vai to ražošanas jauda.

2. tabula. No 2013. gada līdz 2020. gada jūnijam rūpniecībai bez maksas iedalīto kvotu skaits (miljonos)[31]

	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Bezmaksas iedale[32] **(ES27+UK+EEZ/EBTA valstis)**	903,0	874,8	847,6	821,3	796,2	771,9	748,1[33]	724,8
Kvotas, kas iedalītas no jauno iekārtu rezerves (investīcijas jaunās nozarēs un jaudas palielināšana)	11,7	15,2	18,9	22,7	24,4	26,0	26,5	25,4
Bezmaksas kvotas, kas nav iedalītas tāpēc, ka tika pārtraukta vai mainīta ražošana vai ražošanas jauda	40,6	59,5	73,1	70,5	79,1	83,4	79,8	84,6

Lai novērstu oglekļa emisiju pārvirzes risku, bezmaksas kvotu iedale turpināsies pēc 2020. gada, balstoties uz atjauninātām līmeņatzīmju vērtībām, kas iegūtas, par pamatu ņemot 10 % ES visefektīvāko iekārtu sniegumu. Komisija 2019. gada februārī pieņēma oglekļa emisiju pārvirzes sarakstu 2021.–2030. gadam[34], kas būs spēkā visā šajā periodā. Sarakstā ir norādīts, kurām rūpniecības nozarēm ir iedalīta lielāka daļa bezmaksas kvotu.

Lai atspoguļotu tehnoloģijas un inovāciju progresu, līmeņatzīmju vērtības 2021.–2025. un 2026.–2030. gadam tiks atjauninātas, pamatojoties uz reālajiem datiem. Deleģētais akts par bezmaksas kvotu iedales noteikumu pārskatīšanu 2021.–2030. gadam tika pieņemts 2018. gada decembrī[35]. Paredzams, ka īstenošanas regula par pārskatītajām līmeņatzīmju vērtībām, kas jāpiemēro no 2021. līdz 2025. gadam, tiks pieņemta līdz 2020. gada beigām (sk. pielikuma 6. papildinājumu).

[31] Iepriekšējos gados rezultāti tika iegūti, balstoties uz dalībvalstu paziņojumiem līdz attiecīgā gada jūnija beigām, savukārt šajā gada ziņojumā tie ir iegūti, balstoties uz Savienības reģistra datiem uz 2020. gada 30. jūniju. Šī jaunā pieeja tika izvēlēta, lai precīzāk atspoguļotu kvotu iedalīšanu brīdī, kad tās faktiski tiek iedalītas un reģistrētas Savienības reģistrā.
[32] Sākotnējais apmērs pirms tālāk norādītajiem samazinājumiem.
[33] Kvotu iedale Apvienotajai Karalistei (kopā 48,0 miljoni kvotu 2019. gadam), kas tika apturēta 2019. gadā saskaņā ar aizsardzības pasākumiem ES ETS vidiskās integritātes aizsardzībai, 2020. gadā tika atsākta.
[34] Komisijas Deleģētais lēmums (ES) 2019/708, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:120:FULL&from=LV.
[35] Komisijas Deleģētais lēmums (ES) 2019/331, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:059:FULL&from=LV.

Ceturtajā posmā atsevišķām iekārtām iedalītās kvotas tiks operatīvi pielāgotas, lai atspoguļotu būtisku darbības apjoma pieaugumu vai samazinājumu. Lai novērstu manipulācijas ar kvotu iedales pielāgojumu sistēmu un tās ļaunprātīgu izmantošanu un izvairītos no nepamatota administratīvā sloga, Komisija 2019. gada oktobrī pieņēma īstenošanas aktu, ar ko nosaka sīkāku kārtību, kā izdarāmi bezmaksas emisijas kvotu iedales pielāgojumi [36] (sk. pielikuma 6. papildinājumu).

3.1.2.2. Kvotu izsolīšana

Kvotu iedales standarta režīms ir izsolīšana. Primāri izsoles reglamentē Izsoļu regula*, kurā ir noteikts laika grafiks, administrēšana un citi aspekti, kas būtu jāievēro izsoļu rīkošanā, lai nodrošinātu atklātu, pārredzamu, saskaņotu un nediskriminējošu izsolīšanas procesu.

* Komisijas Regula (ES) Nr. 1031/2010 (2010. gada 12. novembris) par siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisiju kvotu izsoļu laika grafiku, administrēšanu un citiem aspektiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā (OV L 302, 18.11.2010., 1. lpp.).

2019. gadā izsoles notika·*EEX* izsoles platformā, kas nodrošina izsoles kā kopējā izsoles platforma 25 dalībvalstīm, kuras piedalās kopīgajā iepirkuma procedūrā, un Polijai, kas izvēlējās nepiedalīties kopīgajā iepirkuma procedūrā, bet vēl nav nozīmējusi atsevišķu izsoles platformu, kā arī Vācijai — kā atsevišķa izsoles platforma.

EEX sāka izsolīšanu Islandei, Lihtenšteinai un Norvēģijai 2019. gada jūnijā — pēc tam, kad tika grozīts EEZ līgums, lai ļautu tām piedalīties kopējās izsoles platformas kopīgajā iepirkumā. Pēc vienošanās ar šīm trim valstīm to 2013.–2018. gada izsolāmais apjoms ir sadalīts, piešķirot to 2019. un 2020. gadā, lai nodrošinātu stabilu un paredzamu kvotu piedāvājumu tirgū.

Saskaņā ar aizsardzības pasākumiem, kas pieņemti, lai aizsargātu ES ETS vidisko integritāti[37], Apvienotās Karalistes vārdā 2019. gadā kvotas netika izsolītas. Pēc tam, kad 2020. gada 1. februārī stājās spēkā Līgums par izstāšanos, izsoles Apvienotajai Karalistei 2020. gada 4. martā atsākās un notika *ICE* izsoles platformā. Apvienotās Karalistes 2020. gada izsoļu kalendārā iekļautais daudzums atbilst kopējam izsolāmajam daudzumam 2019. un 2020. kalendārajā gadā.

[36] Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2019/1842, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L.2019.282.01.0020.01.ENG.

[37] Komisijas Lēmums C(2018) 8707 (2018. gada 17. decembris) par norādījumu centrālajam administratoram uz laiku apturēt to attiecīgo Apvienotās Karalistes procesu akceptēšanu Eiropas Savienības darījumu žurnālā, kas saistīti ar bezmaksas iedali, izsolīšanu un starptautisko kredītu apmaiņu.

Līdz 2020. gada 30. jūnijam bija notikušas vairāk nekā 1700 izsoles. Tālāk dotajā 3. tabulā ir sniegts pārskats par to, cik daudz kvotu[38] *EEX* un *ICE* izsolīja līdz 2020. gada 30. jūnijam; pārskatā iekļautas arī vispārīgo kvotu agrīnās izsoles[39].

3. tabula. No 2012. gada līdz 2020. gada 30. jūnijam izsolīto trešā posma kvotu kopējais daudzums[40]

Gads	Vispārīgās kvotas	Aviācijas kvotas
2012	89 701 500	2 500 000
2013	808 146 500	0
2014	528 399 500	9 278 000
2015	632 725 500	16 390 500
2016	715 289 500	5 997 500
2017	951 195 500	4 730 500
2018	915 750 000	5 601 500
2019	588 540 000	5 502 500
2020 (līdz 2020. gada 30. jūnijam)	360 446 000	3 371 500

Avots: *EEX*.

Tirgus stabilitātes rezerves (TSR) darbības sākšana 2019. gada janvārī ir būtiski samazinājusi izsoļu piedāvājumu, kā parādīts 3. tabulā. Izsoles lielākoties noritēja sekmīgi, un izsoles līdzsvara cenas parasti bija cieši pietuvinātas sekundārā tirgus cenām.

No 2019. gada janvāra līdz 2020. gada jūnijam trīs izsoles tika atceltas saskaņā ar attiecīgajiem Izsoļu regulas noteikumiem vai nu tādēļ, ka netika sasniegta rezerves cena, vai tādēļ, ka izsolē kopējais solījuma apjoms bija mazāks par izsolīto apjomu. Ieskaitot šīs trīs izsoles, kopumā ir tikušas atceltas 15 no vairāk nekā 1700 izsolēm, kas rīkotas kopš 2012. gada beigām. Pārskats par izsoļu līdzsvara cenām no 2013. gada līdz 2020. gada 30. jūnijam ir sniegts 2. attēlā.

[38] Vispārīgo kvotu daudzums ir noteikts, ņemot vērā Lēmumu Nr. 1359/2013/ES. Aviācijas kvotu daudzums ir noteikts, ņemot vērā Lēmumu Nr. 377/2013/ES un Regulu (ES) Nr. 421/2014.
[39] Trešā posma kvotu agrīnās izsoles notika 2012. gadā sakarā ar elektroenerģijas nozarē plaši izplatīto komercpraksi elektroenerģiju pārdot uz priekšu un visu nepieciešamo (tostarp kvotas) iegādāties laikā, kad pārdod saražoto jaudu.
[40] Tabulā iekļauts izsolītais daudzums ES27 + UK + EEZ.

2. attēls. Vispārīgo kvotu izsoļu līdzsvara cenas no 2013. gada līdz 2020. gada 30. jūnijam

___ izsoles līdzsvara cena

Avots: *EEX*.

Vispārīgo kvotu izsoļu dalībnieku skaits no 2013. gada līdz 2020. gada 30. jūnijam ir norādīts 2. papildinājumā. Izsoles platformas īpašās tīmekļa vietnēs operatīvi publicē detalizētu izklāstu par katras izsoles rezultātiem. Sīkāka informācija par izsoļu norisi, tostarp dalību, seguma koeficientu un cenām, ir sniegta Komisijas tīmekļa vietnē publicētajos dalībvalstu ziņojumos[41].

Kopējie dalībvalstu, Apvienotās Karalistes un EEZ valstu radītie ieņēmumi no izsolēm no 2012. gada līdz 2020. gada 30. jūnijam pārsniedza 57 miljardus EUR (sk. 2.1. un 2.2. tabulu 2. papildinājumā). Tikai 2019. gadā vien radītie kopējie ieņēmumi pārsniedza 14 miljardus EUR, savukārt 2020. gada pirmajā pusē tie sasniedza 7,9 miljardus EUR. ES ETS direktīvā ir noteikts, ka vismaz 50 % no izsoļu ieņēmumiem, tostarp visi ieņēmumi no kvotām, kas sadalītas solidaritātes un izaugsmes mērķiem, un visi ieņēmumi no kvotām, kas iedalītas aviācijai[42], dalībvalstīm būtu jāizmanto mērķiem klimata un enerģētikas jomā.

Saskaņā ar informāciju, kuru Komisijai iesniegušas dalībvalstis, kopumā 77 % no šiem ieņēmumiem dalībvalstis 2019. gadā iztērēja vai plānoja iztērēt konkrētiem mērķiem klimata un enerģētikas jomā. 2013.–2019. gadā šādiem mērķiem tika izlietoti aptuveni 78 % no izsolēs gūtajiem ieņēmumiem. Neliela šīs summas daļa (aptuveni 1,9 miljardi EUR jeb 4 % no kopējiem ieņēmumiem šajā periodā) tika iztērēti ar klimatu un enerģiju saistītiem starptautiskiem mērķiem, tomēr lielākā daļa izsoļu ieņēmumu trešajā posmā tika iztērēti ar

[41] http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/auctioning/documentation_en.htm.
[42] Direktīvas 2003/87/EK 3.d panta 4. punkts.

klimatu un enerģiju saistītiem vietējiem mērķiem (galvenokārt atjaunojamiem energoresursiem, energoefektivitātei un ilgtspējīgam transportam)[43].

2019. gadā Izsoļu regula tika grozīta[44], lai noteiktu kārtību attiecībā uz kvotu izsolīšanu un projektu vadību Inovāciju fonda un Modernizācijas fonda ietvaros ceturtajā posmā. Šis grozījums arī atspoguļo ES ETS kvotu klasificēšanu par finanšu instrumentiem saskaņā ar Direktīvu 2014/65/ES par finanšu instrumentu tirgiem (FITD 2).

2020. gada maijā Komisija publicēja uzaicinājumu[45] uz ES ETS trešās kopējās izsoles platformas iepirkumu, kurā tiks izsolītas kvotas 25 dalībvalstu un trīs EEZ EBTA valstu vārdā, kā arī kvotas Inovāciju fondam un Modernizācijas fondam. Paredzams, ka trešās kopējās izsoles platformas izsoles sāksies 2021. gada sākumā.

3.1.2.3. Atkāpe no prasības pilnīgi visas kvotas iegūt izsolēs attiecībā uz elektroenerģijas un siltuma ražošanu

ES ETS direktīvas 10.c pantā ir paredzēta atkāpe no parastās kārtības, kas nosaka kvotu ieguvi izsoļu veidā, lai dažās ES dalībvalstīs, kurās ir zemāki ienākumi, sekmētu investīcijas elektroenerģijas nozares modernizācijā. Šo atkāpi trešajā posmā izmantoja astoņas no desmit dalībvalstīm, kurām bija tādas tiesības*, un noteikts skaits kvotu tika iedalītas elektroenerģijas ražotājiem bez maksas, ja tika veiktas attiecīgas investīcijas.
Saskaņā ar 10.c pantu iedalītās bezmaksas kvotas atskaita no to kvotu skaita, kuras attiecīgā dalībvalsts citādi būtu izsolījusi. Vispārīgs princips ir tāds, ka elektroenerģijas ražotāji var saņemt bezmaksas kvotas vai nu vērtībā, kas ekvivalenta investīcijām, kurus tie veic atbilstīgi valsts investīciju plānam, vai vērtībā, kas ekvivalenta maksājumiem, kuri veikti valsts fondā, no kura finansē šādas investīcijas, pamatojoties uz valsts noteikumiem par minētās atkāpes īstenošanu. Tā kā kvotu bezmaksas iedale elektroenerģijas ražotājiem saskaņā ar ETS direktīvas 10.c pantu principā ietvertu valsts atbalstu, valstu shēmas 10.c panta atkāpes īstenošanai ir saņēmušas atļauju saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem un tām piemēro Valsts atbalsta pamatnostādņu prasības. Kvotas iedala, pamatojoties uz gada ziņojumiem Komisijai un ar Komisijas atļauju**.
Ceturtajā posmā joprojām būs pieejama emisijas kvotu pagaidu bezmaksas iedale saskaņā ar 10.c pantu, taču ar uzlabotiem pārredzamības noteikumiem un iespēju tiesīgajām dalībvalstīm pilnībā vai daļēji izmantot tām iedalītās kvotas saskaņā ar 10.c pantu, lai atbalstītu investīcijas Modernizācijas fonda ietvaros (sk. 3.1.2.6. nodaļu). Pamatojoties uz informāciju, ko dalībvalstis iesniegušas Komisijai, 10.c panta izmantošana nākamajā posmā būs ierobežota, un tikai Bulgārija, Rumānija un Ungārija piemēros atkāpi. Pārējās dalībvalstis, kam ir tiesības piemērot šo atkāpi***, tostarp Polija un Čehija, kuras trešajā posmā visvairāk izmantoja pagaidu bezmaksas iedali, ir izvēlējušās turpmāk šo atkāpi vairs nepiemērot.

* Trešajā posmā tiesības piemērot šo atkāpi bija Bulgārijai, Čehijai, Igaunijai, Kiprai, Latvijai, Lietuvai, Maltai, Polijai, Rumānijai un Ungārijai. Malta un Latvija nolēma to neizmantot.

** Pamatnostādnes par atsevišķiem valsts atbalsta pasākumiem saistībā ar siltumnīcefekta gāzu emisiju kvotu tirdzniecības sistēmu pēc 2012. gada (OV C 158, 5.6.2012., 4. lpp.).

*** Ceturtajā posmā tiesības piemērot šo atkāpi ir Bulgārijai, Čehijai, Horvātijai, Igaunijai, Latvijai, Lietuvai, Polijai,

Kā liecina ziņojumi, investīciju veidā 2009.–2019. gadā ir sniegts atbalsts kopumā aptuveni 13,1 miljarda EUR apmērā. Aptuveni 83 % no šīs summas bija paredzēti tam, lai atjauninātu un modernizētu infrastruktūru, savukārt pārējās investīcijas bija energoresursu struktūras diversifikācijā un tīrajās tehnoloģijās.

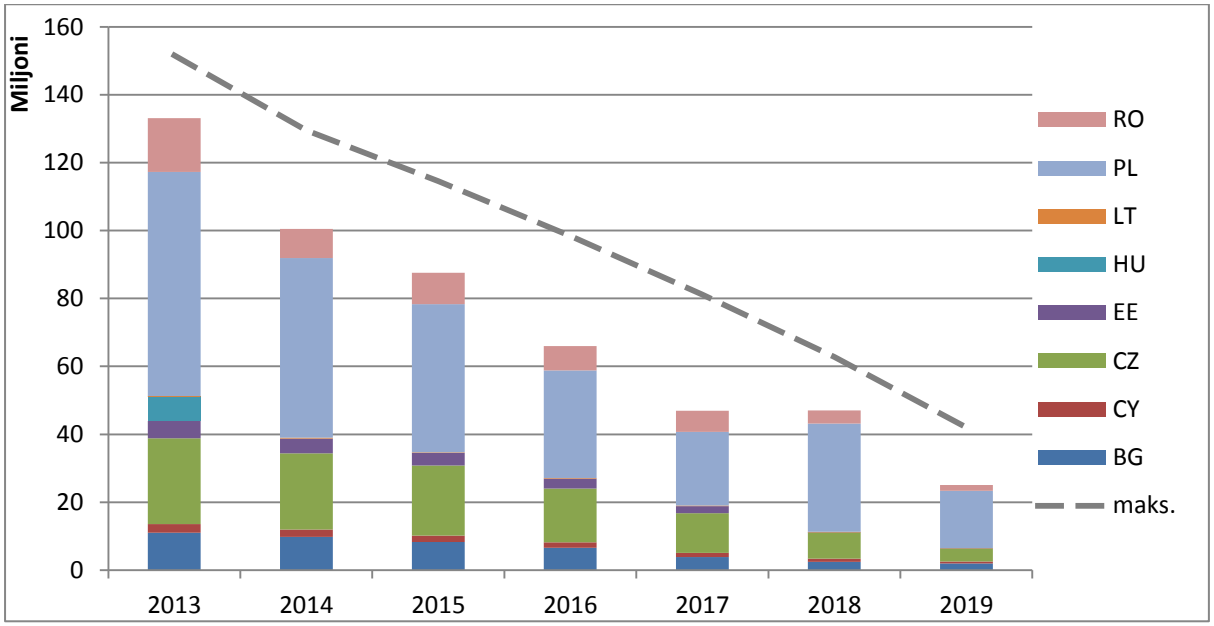
[43] Sīkāka informācija par izsoļu ieņēmumu izlietojumu ir pieejama ES 2020. gada Progresa ziņojumā klimata politikas jomā.
[44] Komisijas Deleģētā regula (ES) (2019. gada 28. augusts), ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1031/2010 nolūkā kvotu izsolīšanu pieskaņot ES ETS 2021.–2030. gada noteikumiem un kvotu klasificēšanai par finanšu instrumentiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/65/ES.
[45] https://etendering.ted.europa.eu/cft/cft-display.html?cftId=6456.

Elektroenerģijas ražotājiem 2019. gadā bez maksas iedalīto kvotu skaits ir norādīts pielikuma 1. papildinājuma 1.1. tabulā, savukārt maksimālais kvotu skaits gadā ir norādīts 1. papildinājuma 1.2. tabulā.

Trešajā posmā neiedalītās kvotas var vai nu izsolīt, vai — saskaņā ar ES ETS direktīvas noteikumiem — iedalīt 2021.–2030. gadā saskaņā ar 10.c pantu veiktajām investīcijām, kas atlasītas konkursa kārtībā, vai investīcijām Modernizācijas fondā. Ungārija izvēlējās trešajā posmā neiedalītās 10.c panta kvotas 10.c pantā noteiktajā daudzumā pārnest uz ceturto posmu, tomēr vairums citu dalībvalstu nolēma savas atlikušās kvotas izsolīt. Rumānija izmantoja abas iespējas, daļu neiedalīto kvotu pārnesot uz ceturto posmu un daļu izsolot.

Tālāk dotajā 3. attēlā ir parādīts 2013.–2019. gadam iedalīto 10.c panta kvotu daudzums sadalījumā pa dalībvalstīm.

3. attēls. Kvotas, kas iedalītas bez maksas saskaņā ar 10.c pantu[46]

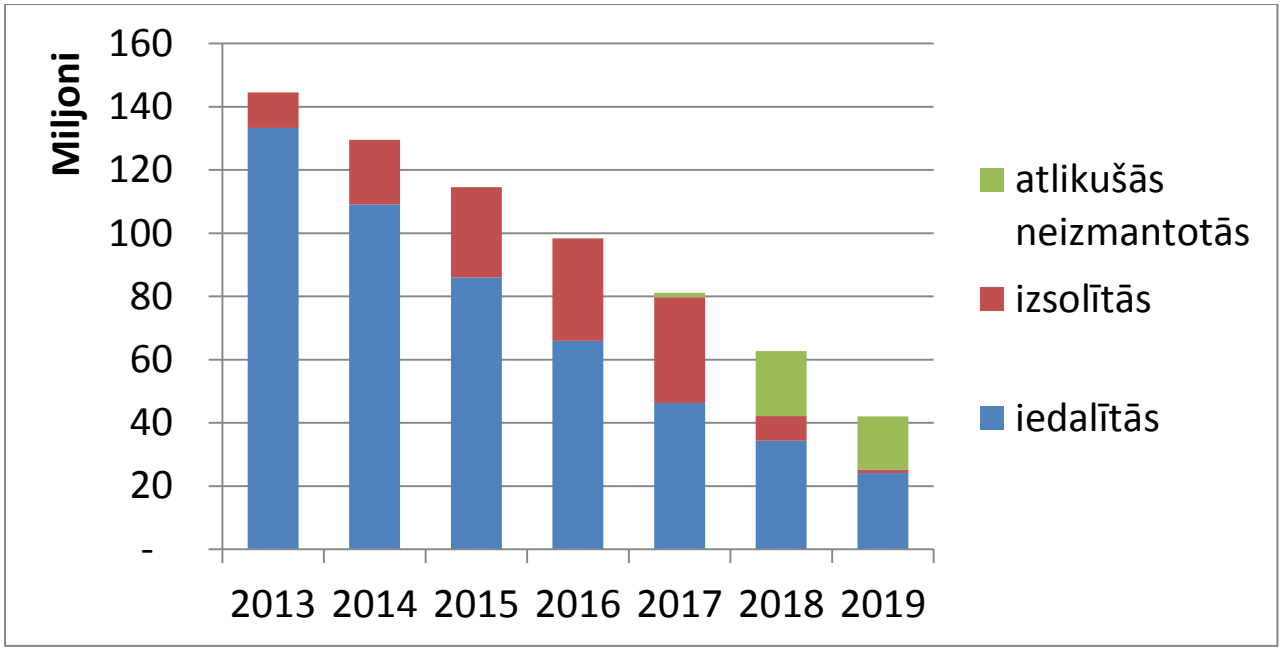

Avots: Klimata politikas ĢD.

Tālāk dotajā 4. attēlā parādīts, cik lielā mērā ir iedalītas, izsolītas vai palikušas neizmantotas kvotas, kas paredzētas 10.c pantā katram trešā posma gadam.

4. attēls. Kvotu sadalījums (iedalītās, izsolītās, atlikušās neizmantotās kvotas)[47]

[46] Šajā attēlā norādītajā 10.c panta kvotu skaitā var būt iekļautas kvotas, kas iedalītas ar kavēšanos attiecībā uz iepriekšējiem gadiem. Šajā gadījumā attiecīgais katrā gadā iedalītais daudzums ir uzrādīts *EUTL*.

Avots: Klimata politikas ĢD.

Tālāk dotajā 4. tabulā ir parādīts to neizmantoto 10.c panta kvotu skaits, kas izsolītas 2013.–2020. gadā, kā arī to kvotu skaits, kas palikušas neizmantotas pēc 2019. gada iedales un kas tiks vai nu izsolītas 2021. gadā, vai nodotas iedalei saskaņā ar 10.c pantu ceturtajā posmā, vai arī ieskaitītas Modernizācijas fondā.

4. tabula. Rīcība ar 10.c panta kvotām, kas netika izmantotas 2013.–2019. gadā[48]

Dalībvalsts	Izsolīto 10.c panta kvotu skaits (miljonos)	Neizlietoto 10.c panta kvotu skaits (miljonos)
BG	**9,8**	**0,5**
CY	**0,0**	**0,0**
CZ	**0,4**	**0,0**
EE	**2,9**	**0,0**
LT	**1,2**	**0,1**
PL	**105,3**	**34,7**
RO	**15,4**	**3,6**
HU	**0**	**0,9**
Kopā	**135,0**	**39,7**

Avots: Klimata politikas ĢD.

To neiedalīto kvotu skaits, kuras dalībvalstis ir izsolījušas (vai kuras ir plānots izsolīt) saskaņā ar 10.c pantā noteikto atkāpi 2013.–2021. gadā, ir norādīts pielikuma 1. papildinājuma 1.3. tabulā.

[47] Šajos rādītājos ietilpst kvotas, kas ir jāizsola saskaņā ar 2020. gada izsoļu kalendāru.
[48] Te ietilpst kvotas, kas ir jāizsola saskaņā ar 2020. gada izsoļu kalendāru (no 2013.–2019. gada kvotām).

3.1.2.4. Programma NER300

Programma *NER300* ir liela mēroga programma inovatīvu mazoglekļa enerģētikas demonstrējumu projektu finansēšanai. Tās mērķis ir demonstrēt videi drošu oglekļa uztveršanas un uzglabāšanas (*CCS*) tehnoloģiju un inovatīvu atjaunojamo energoresursu (AER) tehnoloģiju izmantošanu komerciālā mērogā Eiropas Savienībā. Programma *NER300* tika finansēta, monetizējot 300 miljonus emisijas kvotu no *NER*. Līdzekļi tika piešķirti projektiem, kas atlasīti, izsludinot uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus, — divās

Pēc tam, kad bija izvērtēti abi minētie uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus attiecībā uz programmu *NER300*, tika piešķirts finansējums par kopējo summu 2,1 miljards EUR, sadalot to 38 AER projektiem un 1 *CCS* projektam 20 ES dalībvalstīs. Līdz 2019. gada 31. decembrim tiek īstenoti deviņi projekti: bioenerģijas projekts *Verbiostraw* Vācijā, sauszemes vējparka projekti *Windpark Blaiken* Zviedrijā un *Windpark Handalm* Austrijā, atkrastes vējparka projekti *Veja Mate* un *Nordsee One* Vācijā, viedtīkla projekts *Puglia Active Network* Itālijā, peldoši atkrastes vējparka projekti *Vertimed* Francijā un *Windfloat* Portugālē, kā arī koncentrētās saules enerģijas projekts *Minos* Grieķijā. Tiek uzskatīts, ka viens projekts — bioenerģijas projekts *BEST* Itālijā — ir pabeigts.

Nobeiguma stadijā ir sagatavošanas darbi vēl trijos projektos no otrā uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus, lai tie varētu sākt darboties līdz 2021. gada 30. jūnijam. Ņemot vērā sarežģīto ekonomisko un politisko kontekstu kopš programmas *NER300* izveides, 22 projektiem neizdevās piesaistīt pietiekamu papildu finansiālo atbalstu un tie tika atsaukti, tādējādi citām vajadzībām tika atbrīvoti līdzekļi par kopējo summu 1,455 miljardi EUR. Vēl četri projekti ir dažādos attīstības posmos.

Ar grozīto *NER300* lēmumu[49] tika atļauts atceltajos projektos neiztērētos līdzekļus (līdz šim — 708,7 miljoni EUR) reinvestēt esošos finanšu instrumentos — *InnovFin* enerģētikas demonstrējumu projektos (EDP) un Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta parāda instrumentā (EISI PI). Abus minētos instrumentus pārvalda Eiropas Investīciju banka. Tas ļaus maksimāli izmantot ieguvumus no *NER300* programmas un piesaistīt papildu privātās investīcijas mazoglekļa inovācijai.

Periodā, uz ko attiecas šis ziņojums, ir izraudzīti divi jauni projekti, kas *InnovFin* EDP kontekstā gūs labumu no neizmantotajiem *NER300* līdzekļiem; šā atbalsta apmērs būs aptuveni 95 miljoni EUR (sk. pielikuma 8. papildinājumu).

InnovFin instrumenta ietvaros projektu izstrādes atbalsts (PIA) ir pieejams arī projektu virzītājiem, lai tie varētu palielināt savu projektu gatavību. Nesen PIA finansējumu 692 000 EUR apmērā no *NER300* neizmaksātajiem līdzekļiem saņēma trīs projekti klimata jomā. Šie projekti tiek īstenoti Zviedrijā, Itālijā un Nīderlandē ar mērķi mazināt klimata pārmaiņas, izstrādājot novatoriskas, pirmreizējas demonstrējuma rūpnīcas (sk. pielikuma 8. papildinājumu).

[49] Komisijas Lēmums (ES) 2017/2172 (2017. gada 20. novembris), ar ko Lēmumu 2010/670/ES groza attiecībā uz to, kā izlietojami neizmaksātie ieņēmumi no pirmā uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus.

Visbeidzot, atbalsts aptuveni 34 miljonu EUR apmērā no neizmaksātajiem *NER300* līdzekļiem tika piešķirts saskaņā ar EISI PI trim novatoriskiem tīra transporta projektiem, kas tiek īstenoti Itālijā un Vācijā (sk. pielikuma 8. papildinājumu).

Līdzekļi, kas atbrīvojās, jo projekti, kuri bija izraudzīti otrajā uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus, tika atsaukti (līdz šim — 746 miljoni EUR), tiks pievienoti resursiem, kas pieejami Inovāciju fondam.

5. tabula. *NER300* projekti, kam finansējums piešķirts saskaņā ar pirmo un otro uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus[50]

	1. uzaicinājums iesniegt priekšlikumus	**2. uzaicinājums iesniegt priekšlikumus**
Projekti sagatavošanas stadijā	0	6
Projekti, kuru statuss tiek pārskatīts	1	0
Projekti, kas jau darbojas	8	1
Pabeigtie projekti	1	0
Atsauktie projekti	10	12
Kopā	20	19

Avots: Klimata politikas ĢD.

3.1.2.5. Inovāciju fonds

Inovāciju fonds ir viens no diviem mazoglekļa fondiem, kas izveidoti ar ES ETS direktīvu izmantošanai 2021.–2030. gadā. No šā fonda līdzekļiem konkursa kārtībā tiks atbalstīta novatorisku tehnoloģiju un revolucionāru inovāciju izstrāde sākotnējā tirgus stadijā un to komerciāla mēroga demonstrēšana ES ETS aptvertajās nozarēs, tostarp inovatīvu atjaunojamo energoresursu nozarē, energoietilpīgajās nozarēs, oglekļa uztveršanas, izmantošanas un uzkrāšanas (*CCUS*) jomā, enerģijas uzkrāšanas jomā, kā arī saistībā ar aizvietojošiem produktiem un starpnozaru projektos. Šis fonds tiks finansēts, izsolot 450 miljonus kvotu un izmantojot neizmaksātos ieņēmumus no programmas *NER300* otrā

Pirmais uzaicinājums iesniegt priekšlikumus[51] finansējuma saņemšanai no Inovāciju fonda tika izsludināts 2020. gada jūlijā. Šajā uzaicinājumā var iesniegt priekšlikumus par projektiem atbalsttiesīgajās nozarēs visās ES dalībvalstīs, Norvēģijā un Islandē. Fonds nodrošinās dotāciju finansējumu kopumā 1 miljarda EUR apmērā liela mēroga tīru

[50] Atbilstoši Komisijas Lēmumam 2010/670/ES — attiecībā uz projektiem, kuriem finansējums piešķirts pēc pirmā uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus, galīgais lēmums par investīcijām bija jāpieņem līdz 2016. gada beigām, bet attiecībā uz projektiem, kuriem finansējums piešķirts pēc otrā uzaicinājuma, — līdz 2018. gada jūnija beigām.

[51] Uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus ir pieejami vietnē https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/innovfund-lsc-2020-two-stage.

tehnoloģiju projektiem, kuru kapitāla izmaksas pārsniedz 7,5 miljonus EUR. Inovāciju fonds piešķirs dotācijas elastīgi, pamatojoties uz konkrētiem projektiem noteiktiem atskaites punktiem, un tas var segt līdz 60 % no izmaksām, kas saistītas ar inovācijām. Šā fonda dotācijas var apvienot ar atbalstu, ko nodrošina citas publiskā finansējuma iniciatīvas, piemēram, valsts atbalsts vai citas ES finansējuma programmas. Pirmajam uzaicinājumam sekos regulāri uzaicinājumi līdz 2030. gadam, lai palīdzētu uzņēmumiem ieguldīt un piedāvāt tirgū progresīvos tīro tehnoloģiju risinājumus, kas nepieciešami, lai sasniegtu ES klimatneitralitāti 2050. gadā.

Neatkarīgi ārējie vērtētāji novērtēs projektus, pamatojoties uz visaptverošu kritēriju kopumu: siltumnīcefekta gāzu emisiju novēršana, inovāciju potenciāls, projektu finansiālā, tehniskā un darbības gatavība un termiņš, kā arī to izvēršanas un izmaksefektivitātes potenciāls.

Projektiem, kas ir daudzsološi, bet vēl nav pietiekami gatavi, uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus ir paredzēts budžets 8 miljonu EUR apmērā, lai sniegtu palīdzību projektu izstrādē.

Projektus var pieteikt ES finansējuma un iepirkumu portālā[52]. Pieteikumu iesniegšanas termiņš pirmajam posmam ir 2020. gada 29. oktobris. 2021. gada pirmajā ceturksnī pretendentus informēs par vērtēšanas rezultātiem un aicinās iesniegt pilnu pieteikumu vai saņemt projektu izstrādes atbalstu. Informācija par otrā posma vērtēšanas rezultātiem tiks sniegta 2021. gada ceturtajā ceturksnī. Dotācijas tiks piešķirtas 2021. gada beigās.

Turklāt Komisija plāno līdz 2020. gada beigām izsludināt īpašu uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus neliela mēroga projektiem.

3.1.2.6. Modernizācijas fonds

Modernizācijas fonds ir otrs no diviem mazoglekļa fondiem, kas izveidoti ar ES ETS direktīvu izmantošanai ceturtajā posmā. Tas atbalstīs investīcijas elektroenerģijas nozares un plašāku enerģētikas sistēmu modernizācijā desmit dalībvalstīs ar zemākiem ienākumiem[53]. Fonds sāks darboties 2021. gadā.

Modernizācijas fonda finanšu līdzekļi tiek sadalīti saņēmējām dalībvalstīm, pamatojoties uz ETS direktīvas 10. panta d) punktu un II.b pielikumu. Turklāt Rumānija, Lietuva, Čehija, Horvātija, Ungārija un Slovākija nolēma pārskaitīt vairāk kvotu uz savām Modernizācijas fonda daļām. Tāpēc fondam kopumā ir pieejami gandrīz 650 miljoni kvotu.

ETS direktīvā ir noteiktas prioritārās investīciju jomas, proti, atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas ražošana un izmantošana, energoefektivitātes uzlabošana (izņemot fosilā kurināmā iekārtas), enerģijas uzkrāšana, enerģētikas tīklu modernizācija un taisnīga pāreja oglekļatkarīgos reģionos. Vismaz 70 % no Modernizācijas fonda līdzekļiem ir jāizlieto prioritārajām investīcijām. Investīcijas neprioritārās jomās būtu padziļināti jāizvērtē Eiropas

[52] https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home.
[53] Bulgārija, Čehija, Horvātija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Polija, Rumānija, Slovākija un Ungārija.

Investīciju bankai (EIB), un par tām būtu jābalso investīciju komitejai, kurā ir dalībvalstis, EIB un Komisija.

Komisija 2020. gada jūlijā pieņēma īstenošanas aktu[54] par Modernizācijas fonda darbību. Ar īstenošanas aktu tiek ieviesta vienkārša procedūra, saskaņā ar kuru saņēmējas dalībvalstis atbild par investīciju atlasi, finansēšanu un ziņošanu par tām, un tām ir jāievēro piemērojamie valsts atbalsta noteikumi. Komisija atbildēs par lēmumiem par izmaksu, ņemot vērā EIB novērtējumu.

3.1.2.7. Netiešo oglekļa izmaksu kompensācija

Papildus saskaņotai kvotu bezmaksas iedalei ES mērogā, lai segtu tiešās oglekļa izmaksas, ES dalībvalstis var piešķirt valsts atbalstu, lai dažām elektroietilpīgām nozarēm kompensētu netiešās oglekļa izmaksas, t. i., izmaksas, kas radušās palielinātu elektroenerģijas cenu dēļ, jo elektroenerģijas ražotāji kvotu iepirkšanas izmaksas pārliek uz patērētāju pleciem.

Lai mazinātu konkurences kropļojumus iekšējā tirgū, palielinātu pārredzamību un saglabātu ES ETS mērķi panākt izmaksefektīvu dekarbonizāciju, Komisija pieņēma ES ETS valsts atbalsta pamatnostādnes*, kas ir spēkā līdz 2020. gada beigām. Pamatnostādnēs cita starpā ir noteiktas atbilstīgās nozares un maksimālās summas, kādas var piešķirt, kompensējot netiešās oglekļa izmaksas.

Ņemot vērā to, ka pašreizējo pamatnostādņu termiņš drīz beigsies, Komisija pārskatīja ES ETS valsts atbalsta pamatnostādnes 2021.–2030. gadam. Jaunās valsts atbalsta pamatnostādnes** tika pieņemtas 2020. gada 21. septembrī (sk. arī pielikuma 6. papildinājumu).

* Pamatnostādnes par atsevišķiem valsts atbalsta pasākumiem saistībā ar siltumnīcefekta gāzu emisiju kvotu tirdzniecības sistēmu pēc 2012. gada (OV C 158, 5.6.2012., 4. lpp.).

Līdz šim Komisija ir apstiprinājusi 14[55] netiešo oglekļa izmaksu kompensācijas shēmas 13 dalībvalstīs. 2019. gada augustā Komisija apstiprināja jaunu shēmu Polijā[56]. Paredzams, ka Polija 2020. gadā sāks kompensēt netiešās izmaksas, kas radušās 2019. gadā. Tas pats attiecas uz Rumānijas shēmu, kuru Komisija apstiprināja 2020. gada maijā[57]. Vairākas citas dalībvalstis ir paziņojušas par nodomu sākt kompensēt netiešās izmaksas.

ES ETS direktīva nosaka, ka trijos mēnešos pēc katra gada beigām dalībvalstis, kas ieviesušas netiešo izmaksu kompensēšanas shēmu, viegli pieejamā formā dara sabiedrībai pieejamu informāciju par kopējo sniegtās kompensācijas summu, kā arī tās sadalījumu pa attiecīgajām nozarēm un apakšnozarēm.

[54] Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2020/1001, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:32020R1001.
[55] Turklāt ir pieņemti grozījumi Francijas un Spānijas shēmās.
[56] https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_53850.
[57] https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_56403.

Tālāk dotajā 6. tabulā ir sniegts kopsavilkums par dalībvalstu publicētajiem datiem par 2019. gadā izmaksātajām kompensācijām. Tā kā Polija un Rumānija nekompensēja netiešās izmaksas, kas bija radušās 2018. gadā, šīs dalībvalstis tabulā nav iekļautas.

6. tabula. Dalībvalstu 2019. gadā izmaksātās kompensācijas par netiešajām oglekļa izmaksām

Valsts	Shēmas darbības ilgums	2019. gadā izmaksātā kompensācija par netiešajām izmaksām, kas radušās 2018. gadā (miljonos EUR)	Saņēmēju (iekārtu) skaits	Ieņēmumi no izsolēm 2018. gadā (miljonos EUR)[58]	Netiešo izmaksu kompensēšanai izlietotā izsoļu ieņēmumu daļa (procentos)
UK[59]	2013–2020	22	60	1607	3,7
DE	2013–2020	219	898	2565	8,5
BE (FL)	2013–2020	35,9	107	379	11,4
BE (WL)	2017–2020	7,5	29		
NL	2013–2020	40,3	92	501	8,0
EL	2013–2020	16,8	50	519	3,2
LT	2014–2020	0,3	1	80	0,3 %
SK	2014–2020	6	8	229	2,6%
FR	2015–2020	102,1	286	818	12,4
FI	2016–2020	29,1	61	250	11,6
ES	2013–2015	172,2	183	1291	13,3
LU	2018–2020	4,2	4	18	23,2

Avots: valstu sniegtie dati Klimata politikas ĢD.

Kopējā netiešo izmaksu kompensācijas summa, ko 2019. gadā izmaksāja šīs desmit ES dalībvalstis un Apvienotā Karaliste par izmaksām, kas radās 2018. gadā, bija aptuveni 656 miljoni EUR. Tas ir par gandrīz 200 miljoniem EUR vairāk nekā tika izmaksāts 2018. gadā. Būtisko pieaugumu salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, no vienas puses, var izskaidrot ar lielo Spānijas budžeta palielinājumu (no 6 miljoniem EUR 2018. gadā līdz 172 miljoniem EUR 2019. gadā), un, no otras puses, ar nelielo tās oglekļa cenas pieaugumu, kas tika izmantota kompensācijas aprēķināšanai. Noturīgais oglekļa cenas pieaugums 2018. gadā vēl nav pilnībā atspoguļots 2019. gadā izmaksātajās summās, jo pamatnostādnēs ir noteikts, ka ir jāizmanto nākotnes cena (x-1). gadā.

Vienā no pārskatītās ES ETS direktīvas pārredzamības noteikumiem ir paredzēts, ka dalībvalstīm, kas vairāk nekā 25 % no izsoļu ieņēmumiem jebkurā gadā ir iztērējušas netiešo

[58] Ieņēmumi no aviācijas kvotu izsolēm nav iekļauti.
[59] Tabulā atspoguļotie rādītāji attiecībā uz Apvienoto Karalisti ir tie paši, kas tika norādīti pagājušā gada ziņojumā. Iemesls ir salīdzināmība ar citām valstīm, kas īsteno netiešo oglekļa izmaksu kompensācijas shēmas. Apvienotā Karaliste savus rādītājus publicē ātrāk nekā citas valstis, un tāpēc 2020. gada rādītāji jau ir pieejami vietnē https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/903187/indirect-cost-compensation-uk-2019.pdf.

izmaksu kompensēšanai, ir jāpublicē ziņojums, kurā izklāstīti šā apjoma pārsniegšanas iemesli. Tas, ka 2018. gadā ieņēmumi no izsolēm bija daudz lielāki nekā iepriekšējos gados, apvienojumā ar to, ka kompensācija vēl tik strauji nepieauga, ņemot vērā pienākumu izmantot iepriekšējā gada cenu, nozīmē, ka nevienā no dalībvalstīm netika sasniegta 25 % robežvērtība. Vidēji dalībvalstis netiešo izmaksu kompensēšanai iztērēja 7,9 % no saviem izsoles ieņēmumiem. Dalībvalstis tiek aicinātas turpmākajos gados rūpīgi uzraudzīt savu budžetu attiecībā uz šo izdevumu posteni.

3.1.3. Starptautiskie kredīti

ES ETS dalībnieki līdz 2020. gada atbilstības cikla beigām var izmantot starptautiskos kredītus no Kioto protokola tīras attīstības mehānisma (*CDM*) un kopīgas īstenošanas (*JI*), lai izpildītu daļu no savām ES ETS saistībām*, piemērojot kvalitatīvus un kvantitatīvus ierobežojumus. Šie kredīti ir finanšu instrumenti — katrs no tiem ir līdzvērtīgs tonnai CO_2, kas piesaistīta no atmosfēras vai kas netiek emitēta emisiju samazināšanas projekta rezultātā. Kredītus nenodod tieši, tos var apmainīt pret kvotām jebkurā laikā kalendārajā gadā.

Saskaņā ar ES ETS direktīvas noteikumiem 2021.–2030. gadā starptautiskos kredītus vairs neizmantos ES ETS atbilstības vajadzībām.

* *CDM* un *JI* projekti rada Kioto oglekļa kredītus: attiecīgi sertificētas emisijas samazināšanas vienības (*CER*) un emisijas samazināšanas vienības (*ERU*).

Kaut arī tas, cik tieši starptautisko kredītu izmantos otrajā un trešajā posmā (2008–2020), būs daļēji atkarīgs no verificēto emisiju daudzuma nākotnē, tirgus analītiķi lēš, ka tie būs aptuveni 1,6 miljardi kredītu. Līdz 2020. gada jūnija beigām izmantoto vai apmainīto starptautisko kredītu kopējais skaits bija aptuveni 1,54 miljardi, un tas ir vairāk nekā 96 % no aplēstā maksimāli atļautā daudzuma. Tikai 2019. gadā vien tika apmainīti aptuveni 17,3 miljoni vienību.

Pilnīgs pārskats par starptautisko kredītu apmaiņu sniegts pielikuma 3. papildinājumā.

3.2. Pieprasījums: no apgrozības izņemtās kvotas

Savienības reģistra informācija liecina, ka 2019. gadā ES ETS iesaistīto stacionāro iekārtu emisijas pārliecinoši samazinājās — par 9,1 % salīdzinājumā ar 2018. gadu. Tālāk dotajā 7. tabulā parādīts, ka kritumu galvenokārt noteica elektroenerģijas un siltuma ražošana, jo šajā jomā emisijas samazinājās par gandrīz 15 % salīdzinājumā ar 2018. gadu; tas atspoguļo dekarbonizāciju, pateicoties tam, ka elektroenerģijas ražošanai tika izmantotas nevis ogles, bet gan atjaunojamie energoresursi, kā arī ar gāzi darbināmas elektroenerģijas ražošanas iekārtas. Rūpniecības radītās emisijas samazinājās par gandrīz 2 %, kas ir līdz šim lielākais samazinājums trešajā posmā. Kopumā kopš trešā posma sākuma 2013. gadā ETS stacionāro iekārtu emisijas ir samazinājušās par 19,8 %.

7. tabula. Verificētās stacionāro iekārtu emisijas (miljonos tonnu CO_2 ekvivalenta)[60]

Gads	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Verificētās kopējās emisijas	1904	1867	1908	1814	1803	1750	1755	1682	1530
Izmaiņas salīdzinājumā ar (x-1). gadu		-2,0 %	2,2 %	-4,9 %	-0,6 %	-2,9 %	0,2 %	-4,1 %	-9,1 %
Verificētās emisijas, ko rada elektroenerģijas un siltuma ražošana	1206	1201	1138	1049	1043	1001	996	930	792
Izmaiņas salīdzinājumā ar (x-1). gadu		-0,5 %	-5,2 %	-7,8 %	-0,5 %	-4,1 %	-0,5 %	-6,6 %	-14,9 %
Rūpniecisko iekārtu radītās verificētās emisijas	698	666	770	765	760	750	759	753	738
Izmaiņas		-4,6 %	15,6 %	-0,7 %	-0,7 %	-1,3 %	1,3 %	-0,8 %	-1,9 %

[60] Iekļauti ES27 + UK + EEZ rādītāji. Kategorizācija elektroenerģijas un siltuma ražošanā un rūpniecībā, kas izmantota 7. tabulā, atbilst *NACE* klasifikācijai, pamatojoties uz valstu īstenošanas pasākumiem, par kuriem dalībvalstis iesniedza informāciju 2020. gadā saskaņā ar Direktīvas 2003/87/EK 11. pantu.

salīdzinājumā ar (x-1). gadu									
Faktiskais IKP pieauguma temps ES27 + UK	1,8 %	-0,4 %	0,3 %	1,7 %	2,4 %	2,0 %	2,6 %	2,0 %	1,5 %

Avots: *EUTL*, *Eurostat* paziņotie IKP dati (tabulas kods: tec00115, skatīta 2020. gada jūlijā). Par verificētajām aviācijas emisijām ir ziņots atsevišķi 4. nodaļā.

Pielikuma 4. papildinājuma 4.1. tabulā ir dots pārskats par tādām ETS verificētajām emisijām no iekārtām, kas nav CO_2 emisijas, pa siltumnīcefekta gāzu veidiem (N_2O un *PFC*).

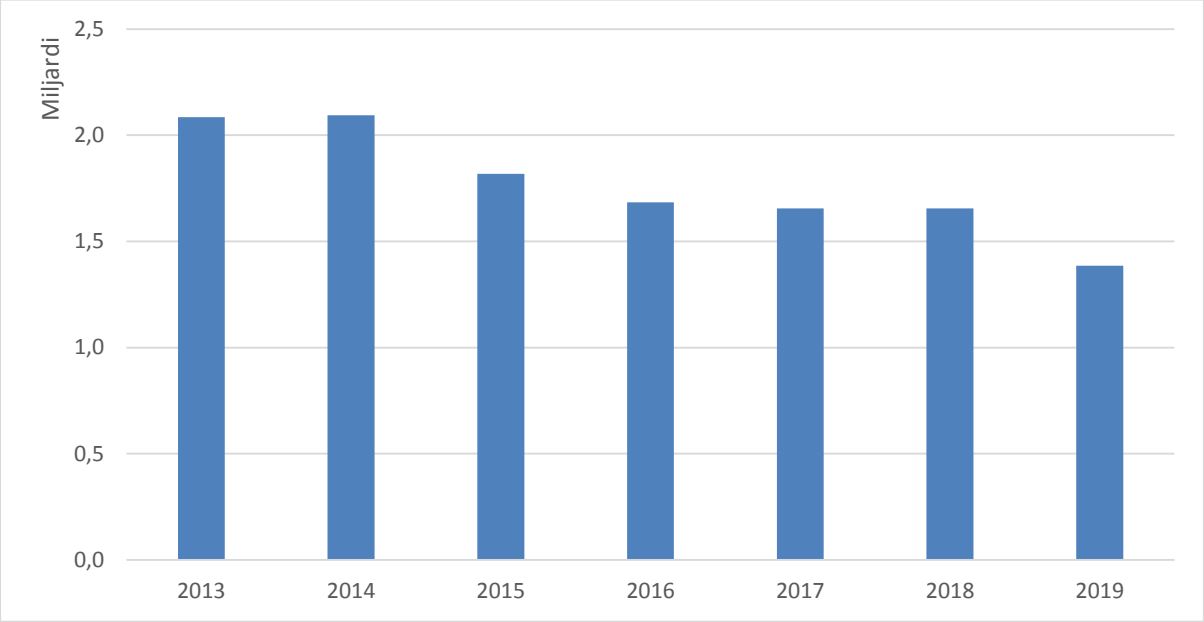
2019. gadā brīvprātīgi tika anulētas 33 498 kvotas. Kopumā līdz 2020. gada jūnijam tika reģistrētas 372 840 brīvprātīgi anulētas kvotas. No 2013. gada līdz 2020. gada jūnijam lielāko daļu kvotu anulēja kontu turētāji Apvienotās Karalistes, Vācijas, Zviedrijas, Norvēģijas un Nīderlandes reģistros.

3.3. Piedāvājuma un pieprasījuma līdzsvarošana

Trešā posma sākumā, 2013. gadā, ES ETS bija raksturīga liela strukturālā nelīdzsvarotība starp kvotu piedāvājumu un pieprasījumu — 2,1 miljarda kvotu apmērā. Lai mazinātu strukturālo nelīdzsvarotību, 2015. gadā tika izveidota tirgus stabilitātes rezerve (TSR), kas emisijas kvotu piedāvājumu izsolēs padara elastīgāku. TSR sāka darboties 2019. gadā.

2018. gadā pārpalikums bija 1,65 miljardi kvotu, savukārt 2019. gadā tas sasniedza daudz zemāku līmeni — 1,385 miljardus kvotu. Tālāk dotajā 5. attēlā atspoguļotas Eiropas oglekļa tirgus pārpalikuma izmaiņas līdz 2019. gada beigām.

5. attēls. Eiropas oglekļa tirgus pārpalikuma izmaiņas 2013.–2019. gadā

Avots: Klimata politikas ĢD.

Saistībā ar ES ETS pārskatīšanu[61] tika izdarītas svarīgas izmaiņas TSR darbībā, kā izklāstīts tālāk izcēlumā.

Svarīgs TSR darbības elements ir apgrozībā esošo kvotu kopskaits (*TNAC*). Kvotas ieskaitīs rezervē, ja *TNAC* pārsniegs iepriekš noteiktu augšējo robežvērtību (833 miljoni kvotu), un atbrīvos no rezerves, ja *TNAC* būs mazāks par iepriekš noteiktu apakšējo robežvērtību (mazāk par 400 miljoniem kvotu)*. Tādējādi tirgus stabilitātes rezervē (TSR) uzņem vai no tās atbrīvo kvotas, ja apgrozībā esošais daudzums ir ārpus iepriekš noteikta diapazona. Rezervē tiks iekļautas arī atliktās un tā dēvētās neiedalītās** kvotas. No 2023. gada TSR kvotas, kas pārsniedz iepriekšējā gada izsoles apjomu, vairs nebūs derīgas.

Apgrozībā esošo kvotu kopskaitu, pēc kura nosaka TSR ieskaitāmo un no tās atbrīvojamo kvotu daudzumu, aprēķina pēc šādas formulas:

TNAC = piedāvājums – (pieprasījums + kvotas TSR).

Formulā izmantotie piedāvājuma un pieprasījuma komponenti ir aprakstīti Komisijas paziņojumā par *TNAC*, kas katru gadu tiek publicēts līdz 15. maijam***.

* Vai tad, ja tiks pieņemti pasākumi saskaņā ar ES ETS direktīvas 29.a pantu.

** Neiedalītās kvotas ir kvotas, kas nav iedalītas saskaņā ar ES ETS direktīvas 10.a panta 7. punktu (proti, kvotas, kas paliek jauno iekārtu rezervē), un kvotas, kas rodas, piemērojot 10.a panta 19. un 20. punktu (proti, kvotas, ko bija paredzēts iedalīt bez maksas iekārtām, bet kas nav iedalītas, jo ir (daļēji) pārtraukta darbība vai būtiski samazināta jauda). *De facto* "neiedalītās" kvotas, kas rodas no attiecīgā oglekļa emisijas pārvirzes koeficienta piemērošanas nozarēm, kuras pašreizējā periodā nav iekļautas oglekļa emisijas pārvirzes sarakstā, kā arī kvotas, kas nav iedalītas saskaņā ar ETS direktīvas 10.c pantu, nav paredzēts ieskaitīt tirgus stabilitātes rezervē saskaņā ar Lēmuma (ES) 2015/1814 1. panta 3. punktu. Tāpēc šīs kvotas nav aptvertas (sk. ES ETS direktīvas 2015. gada pārskatīšanas priekšlikumam pievienotā ietekmes novērtējuma (SWD(2015) 135 final) 225. lpp.).

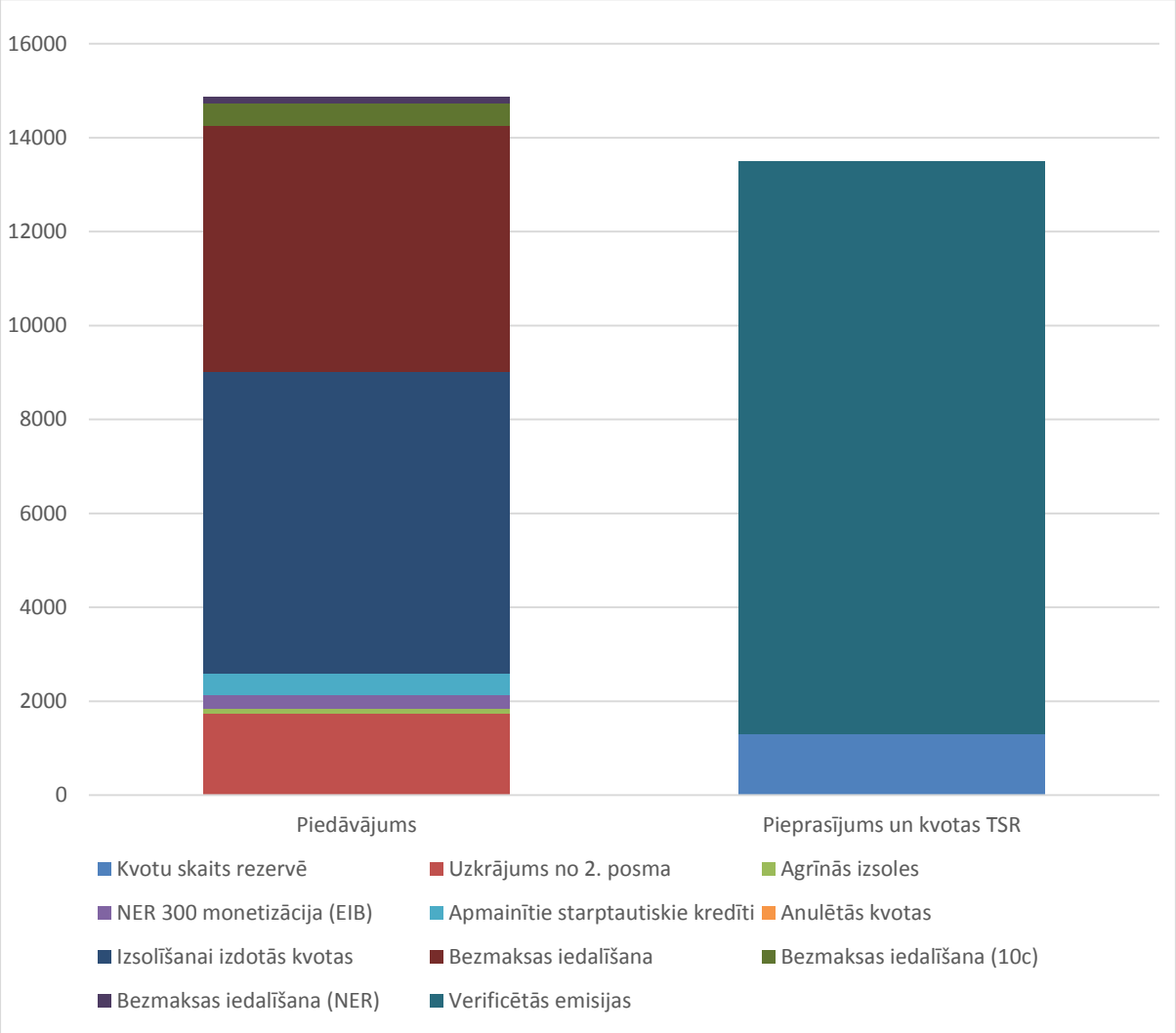
*** Sk. jaunāko paziņojumu par *TNAC*, kas publicēts 2020. gada maijā: C(2020) 2835 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2020_2835_en.pdf.

Ziņojums par oglekļa tirgu ļauj konsolidēt piedāvājuma un pieprasījuma rādītājus, kurus publicē saskaņā ar ziņošanas pienākuma laika grafiku, kas noteikts atbilstoši ES ETS direktīvai un tās īstenošanas noteikumiem.

Tālāk dotajā 6. attēlā ir atspoguļots piedāvājuma un pieprasījuma sastāvs 2019. gadā. Attiecīgie dati ir publicēti arī TSR vajadzībām sagatavotajā ceturtajā paziņojumā par apgrozībā esošo kvotu kopskaitu (*TNAC*)[62].

[61] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/410 (2018. gada 14. marts), ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK, lai sekmētu emisiju izmaksefektīvu samazināšanu un investīcijas mazoglekļa risinājumos, un Lēmumu (ES) 2015/1814 (OV L 76, 19.3.2018., 3. lpp.).; publikācija ir pieejama vietnē http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.076.01.0003.01.ENG&toc=OJ:L:2018:076:TOC.

6. attēls. Kumulatīvā piedāvājuma un pieprasījuma sastāvs (miljonos kvotu) līdz 2019. gada beigām

Avots: Klimata politikas ĢD.

Gatavojoties TSR darbības uzsākšanai 2019. gadā, Komisija no 2017. gada maija vidus regulāri publicē iepriekšējā gada *TNAC*[63]. 2020. gada maijā *TNAC* tika publicēts ceturto reizi,

[62] C(2020) 2835 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2020_2835_en.pdf.
[63] C(2017) 3228 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2017_3228_en.pdf.

un tas bija 1 385 496 166 kvotas[64]. Pēc 2020. gada publikācijas turpināsies kvotu iekļaušana TSR, samazinot 2020. un 2021. gadā izsolāmos apjomus.

Tādējādi, balstoties uz 2019. un 2020. gada *TNAC* un pārskatītajiem tiesību aktiem, 2020. gadā izsolāmais apjoms tika samazināts aptuveni par 375 miljoniem kvotu (jeb gandrīz 35 %). Tādā pašā veidā tiks samazināti arī 2021. gadā izsolāmie apjomi. Pielikuma 7. papildinājumā ir sniegta informācija par dalībvalstu ieguldījumu TSR par visu 2020. gadu.

2021. gadā Komisija veiks pirmo TSR pārbaudi. TSR lēmumā ir paredzēts, ka pārbaude ir jāveic trīs gadus pēc TSR darbības sākuma (t. i., 2021. gada beigās). Pārbaude tiks veikta plašākā ES ETS pārskatīšanas kontekstā, kuru plānots veikt 2021. gada jūnijā, ņemot vērā ES paaugstināto emisiju samazināšanas mērķrādītāju 2030. gadam. Komisija pārbaudīs TSR, pamatojoties uz pareizi funkcionējoša Eiropas oglekļa tirgus analīzi, īpašu uzmanību pievēršot tam, cik kvotu proporcionāli ieskaita TSR, robežvērtības skaitliskajai vērtībai un no rezerves atbrīvojamo kvotu skaitam, kā arī aplūkojot rezerves ietekmi uz izaugsmi, nodarbinātību, ES rūpniecības konkurētspēju un oglekļa emisiju pārvirzes risku.

4. AVIĀCIJA

Aviācijas nozare ir iekļauta ES ETS kopš 2012. gada. Sākotnējie tiesību akti attiecās uz visiem izejošajiem un ienākošajiem lidojumiem Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ). Tomēr ES ir uz laiku ierobežojusi saistības, tās piemērojot visu valstu lidojumiem Eiropas Ekonomikas zonā, lai atbalstītu Starptautiskās Civilās aviācijas organizācijas (*ICAO*) globālā pasākuma izstrādi, kura nolūks ir samazināt aviācijas emisijas.

2016. gada oktobrī *ICAO* asambleja vienojās par rezolūciju par Starptautiskās aviācijas radīto oglekļa emisiju izlīdzināšanas un samazināšanas shēmu (*CORSIA*), kurai ir jāsāk darboties 2021. gadā. *CORSIA* ir oglekļa emisiju izlīdzināšanas shēma, kuras mērķis ir stabilizēt starptautiskās aviācijas radītās emisijas, noturot tās 2020. gada līmenī, izmantojot starptautisko kredītu pirkšanu un anulēšanu. Ņemot vērā tādu iznākumu, ES ETS direktīva 2017. gadā tika grozīta, lai tās darbības jomu attiecinātu tikai uz aviāciju EEZ iekšienē vēl līdz 2023. gadam.

ES ETS aviācijas jomā aptver lidojumus maršrutos starp Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) lidlaukiem un nodrošina vienlīdzīgu attieksmi pret aviokompānijām lidojumu maršrutos. ES ETS direktīvā ir noteikts, ka Eiropas Komisija ziņos Eiropas Parlamentam un Padomei par iespējām iestrādāt *CORSIA* ES tiesībās, pārskatot minēto direktīvu. ES ETS ģeogrāfiskā tvēruma izņēmuma termiņš beidzas 2023. gada beigās, ja vien tas netiks aktīvi pārskatīts, un pēc tam tas tiks attiecināts uz visiem lidojumiem no EEZ (un, ja vien nav atbrīvojuma, tad arī uz EEZ).

2019. gadā kvotas tika izdotas atbilstoši tvērumam — lidojumiem Eiropas Ekonomikas zonā. Bez maksas tika iedalīts mazliet vairāk par 32,4 miljoniem kvotu. Šajā skaitā ietilpst bez

[64] C(2020) 2835 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2020_2835_en.pdf.

maksas iedalītās kvotas (nedaudz vairāk par 31,3 miljoniem kvotu) un gandrīz 1,1 miljons bezmaksas kvotu no īpašās jauno iekārtu un ātri augošu operatoru rezerves. Šīs rezerves kvotas 2017.–2020. gadā ir dubultotas, jo tās attiecas uz visu periodu no 2013. līdz 2020. gadam. 2019. gadā izsolītais apjoms bija aptuveni 5,5 miljoni kvotu. Kas attiecas uz aviācijas emisiju izmaiņām, verificētās emisijas 2019. gadā pieauga lēnāk (par 1 % salīdzinājumā ar 2018. gadu), sasniedzot 68,2 miljonus tonnu CO_2.

Tālāk dotajā 8. tabulā ir sniegts kopsavilkums par verificētajām emisijām, bez maksas iedalītajām kvotām un izsolīto kvotu apjomu aviācijas nozarē kopš ES ETS trešā posma sākuma.

8. tabula. Verificētās emisijas un iedalītās kvotas aviācijas nozarē (miljonos)

Gads	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Verificētās emisijas (miljonos tonnu CO_2 ekvivalenta)	53,5	54,8	57,1	61,5	64,4	67,5	68,2	
Verificēto emisiju izmaiņas salīdzinājumā ar (x-1). gadu		2,5 %	4,1 %	7,7 %	4,8 %	4,8 %	1 %	
Bez maksas iedalītās kvotas (ES27 + UK + EEZ)[65]	32,4	32,4	32,1	32,0	33,1	31,3	31,3[66]	31,2
Kvotas, kas bez maksas iedalītas no īpašās jauno iekārtu un ātri augošu	0	0	0	0	1,1	1,1	1,1	0,9

[65] Te nav ņemti vērā visi gadījumi, kad gaisa kuģu operatoru darbība tiek pārtraukta, un bezmaksas kvotas no īpašās rezerves.

[66] Ja tiktu ņemts vērā darbības izbeigšanas dēļ neiedalīto kvotu skaits, 2019. gadā faktiskais iedalīto kvotu skaits būtu par 1,4 miljoniem mazāks nekā pašreizējais rādītājs. Kvotu iedale Apvienotajai Karalistei (kopā 4,31 miljons kvotu 2019. gadam), kas tika apturēta 2019. gadā saskaņā ar Komisijas pieņemtajiem aizsardzības pasākumiem ES ETS vidiskās integritātes aizsardzībai, 2020. gadā tika atsākta.

operatoru rezerves								
Izsolīto kvotu daudzums (miljoni)	0	9,3	16,4	6,0	4,7	5,6	5,5	3,4[67]

Avoti: *EUTL*, Klimata politikas ĢD, *EEX*.

2013.–2015. gadā izsolīto aviācijas kvotu skaits atspoguļo likumdevēju 2013. gada lēmumu "uz laiku apstāties"[68] un ierobežot klimata jomas saistības, piemērojot tās tikai lidojumiem EEZ. Atbilstības panākšana aviācijas nozarē 2012. un 2013. gadā tika atlikta. Tādējādi 2012. gada atliktais kvotu apjoms tika izsolīts 2014. gadā un atbilstība noteikumiem attiecībā uz 2013. un 2014. gada aviācijas emisijām tika panākta no 2015. gada janvāra līdz aprīlim.

Aviācijas nozares iekļaušana ES ETS būtiski ietekmēja sistēmas vidisko sniegumu kopumā. Trešajā posmā līdz 2019. gadam gaisa kuģu operatori nodeva 296 miljonus aviācijas kvotu un 127 miljonus vispārējo kvotu, pēdējais minētais rādītājs ataino aviācijas nozares ieguldījumu ES ETS vispārējā stingrībā.

2018. gada jūnijā *ICAO* pieņēma *CORSIA* standartus un ieteicamo praksi (*SARP*)[69], kurā kopā ar īstenošanas elementiem ir sīki izklāstīta šīs shēmas darbība. Vienlaikus atbalstot *SARP* oficiālu pieņemšanu *ICAO*, ES un tās dalībvalstis ievēroja *ICAO* procedūras, lai paziņotu par pastāvošajām atšķirībām starp attiecīgajiem ES tiesību aktiem un *CORSIA*[70]. *ICAO* vēl nav publicējusi atšķirības no citu valstu tiesību aktiem.

Covid-19 pandēmijas būtiskā ietekme uz starptautisko aviāciju skāra arī *CORSIA*. Paredzams, ka 2020. gadā aviācijas emisijas samazināsies zem 40 % no 2019. gada apjoma. Ņemot vērā šo ietekmi, globālā aviācijas nozare, ko atbalsta daudzas *ICAO* dalībvalstis, panāca, ka *CORSIA* izmēģinājuma posmā *CORSIA* bāzlīnija tiek mainīta no sākotnējā vidējā 2019.–2020. gada emisiju apjoma uz 2019. gada vidējo apjomu. Tādējādi aviokompāniju nākotnes kompensēšanas saistības ir būtiski samazinātas vai likvidētas, salīdzinot ar sākotnēji paredzēto bāzelīniju. Par to, vai arī pēc 2023. gada tiks piemērota tikai 2019. gada bāzlīnija, ir jālemj nākamajos gados.

Plašāka Eiropas zaļā kursa tiesību aktu kopuma ietvaros un pamatojoties uz ES ETS direktīvu, kas grozīta 2017. gadā[71], Komisija pašlaik gatavo priekšlikumu grozīt ES ETS attiecībā uz aviāciju līdz 2021. gada jūnijam. Priekšlikums būs divējāds. Ar to tiks samazināta gaisa kuģu operatoriem bez maksas iedalāmo kvotu daļu, lai vēl vairāk samazinātu siltumnīcefekta gāzu emisijas. Tajā tiks pievērsta uzmanība arī *CORSIA* īstenošanai ES

[67] Līdz 2020. gada jūnija beigām.

[68] Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums Nr. 377/2013/ES (2013. gada 24. aprīlis) par pagaidu atkāpi no Direktīvas 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā (dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 113, 25.4.2013., 1. lpp.).

[69] https://www.icao.int/environmental-protection/CORSIA/Pages/SARPs-Annex-16-Volume-IV.aspx.

[70] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018D2027.

[71] http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.350.01.0007.01.ENG.

tiesību aktos tādā veidā, kas ir saskaņā ar ES 2030. gada mērķiem klimata jomā[72]. Jau saskaņotajos ES ETS grozījumos ir paredzēts, ka lineārais samazinājuma koeficients (2,2 %) tiks noteikts arī par aviācijas maksimālo robežvērtību, sākot no ES ETS ceturtā posma, t. i., sākot no 2021. gada.

5. TIRGUS PĀRRAUDZĪBA

Saskaņā ar pārskatīto Finanšu instrumentu tirgu direktīvu* (FITD 2) emisiju kvotas no 2018. gada 3. janvāra klasificē kā finanšu instrumentus. Tas nozīmē, ka noteikumi, kas attiecas uz tradicionālajiem finanšu tirgiem (tostarp oglekļa atvasināto instrumentu tirdzniecību vadošajās platformās vai ārpus biržas (*OTC*)), attieksies arī uz sekundārā oglekļa tirgus tūlītējo darījumu segmentu (darījumiem ar emisiju kvotām tūlītējai nodošanai sekundārajā tirgū). Tādējādi šis segments tiek padarīts vienlīdzīgs ar atvasināto instrumentu tirgu pārredzamības, ieguldītāju aizsardzības un integritātes ziņā. Primārā tirgus pārraudzību turpina reglamentēt Izsoļu regula, izņemot ar tirgus ļaunprātīgu izmantošanu saistītos jautājumus.

Sakarā ar atsaucēm uz FITD 2 sniegtajām finanšu instrumentu definīcijām ir piemērojami arī citi finanšu tirgus tiesību akti. Viens no šādiem tiesību aktiem ir Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regula (*MAR*)**, kas attiecas uz darījumiem un darbībām ar emisiju kvotām gan primārajā, gan sekundārajā tirgū. Tāpat arī atsauce uz FITD 2 Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvā*** nozīmē to, ka oglekļa instrumentu tirgotājiem, kas saņēmuši FITD licenci, būs obligāti jāveic klienta uzticamības pārbaudes attiecībā uz saviem klientiem sekundārajā emisiju kvotu tūlītējo darījumu tirgū. ****

* Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/65/ES (2014. gada 15. maijs) par finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Direktīvu 2002/92/EK un Direktīvu 2011/61/ES.

** Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 596/2014 (2014. gada 16. aprīlis) par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu (tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regula) un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/6/EK un Komisijas Direktīvas 2003/124/EK, 2003/125/EK un 2004/72/EK.

*** Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/849 (2015. gada 20. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 648/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK.

**** Uzticamības pārbaudes jau ir obligātas primārajā tirgū un sekundārajā tirgū attiecībā uz emisijas kvotu atvasinātajiem instrumentiem.

2019. gadā turpināja pieaugt to dalībnieku skaits, kuri ir tiesīgi piedalīties izsolēs kopējās izsoles platformā. Janvārī tie bija 80 dalībnieki, taču, gadam beidzoties — 2019. gada decembrī —, tie bija 86 pretendenti, kuri bija tiesīgi piedalīties izsolēs. Operatori joprojām

[72] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12494-Revision-of-the-EU-Emission-Trading-System-Directive-concerning-aviation-.

dominēja to dalībnieku kategorijā, kuri ir tiesīgi piedalīties izsolēs (aptuveni 70 %), tiem sekoja ieguldījumu sabiedrības un kredītiestādes (aptuveni 20 %) un personas, uz kurām neattiecas FITD prasības (10 %)[73].

Saskaņā ar esošajiem noteikumiem par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu valstu kompetentās iestādes[74] atbild par tirgus uzraudzību gan attiecībā uz izsolēm, gan otrreizējo tirgu. Eiropas līmenī to rīcību koordinē Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde (*ESMA*)[75], tāpat kā tas ir attiecībā uz citiem finanšu instrumentiem.

[73] Visi dati ir iegūti no kopējās izsoles platformas (*CAP2*) ikmēneša ziņojumiem Komisijai.
[74] Sīkāka informācija par valstu kompetento iestāžu veiktajām tirgus pārraudzības darbībām ir pieejama 2019. gada ziņojumā par oglekļa tirgu (COM(2019) 557 final/2), kas pieejams vietnē https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52019DC0557R(01).
[75] To valstu kompetento iestāžu saraksts, kas ir atbildīgas saskaņā ar Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regulu, ir pieejams *ESMA* tīmekļa vietnēs. To Eiropas finanšu izlūkošanas vienību saraksts, kuras nodarbojas ar jautājumiem, kas saistīti ar naudas atmazgāšanu un teroristu finansēšanu, ir pieejams Eiropola tīmekļa vietnēs.

6. EMISIJU MONITORINGS, ZIŅOŠANA PAR 'TĀM UN TO VERIFIKĀCIJA

Attiecībā uz ES ETS monitoringa, ziņošanas, verifikācijas un akreditācijas (MZVA) prasības ir saskaņotas Monitoringa uz ziņošanas regulā (MZR)* un Akreditācijas un verifikācijas regulā (AVR)**.

ES ETS monitoringa sistēma ir veidota no "blokiem", kas sniedz operatoriem plašas iespējas nodrošināt izmaksfektivitāti, vienlaikus panākot, ka emisijas datu monitorings ir ļoti uzticams Šim mērķim ir atļauts izmantot vairākas monitoringa metodes ("uz aprēķiniem balstītu" vai "uz mērījumiem balstītu" metodi, kā arī izņēmuma gadījumā "alternatīvas pieejas"). Metodes var kombinēt attiecībā uz vienas iekārtas atsevišķām daļām. Attiecībā uz gaisa kuģu operatoriem ir iespējams izmantot tikai uz aprēķiniem balstītas pieejas, kur galvenais parametrs, kas jānosaka attiecībā uz ES ETS aptvertajiem lidojumiem, ir degvielas patēriņš. Prasība, ka iekārtu operatoriem un gaisa kuģu operatoriem ir jābūt monitoringa plānam, ko, balstoties uz MZR, ir apstiprinājusi kompetentā iestāde, novērš monitoringa metožu un patvaļīgu atlasi un variācijas laikā.

Ar AVR ir ieviesta saskaņota ES mēroga pieeja verificētāju akreditācijai trešajā posmā un turpmāk. Lai varētu veikt verifikāciju saskaņā ar AVR, verificētājam ir jāsaņem valsts akreditācijas struktūras (VAS) akreditācija. Šāda vienotā akreditācijas sistēma nodrošina, ka verificētāji var darboties uz savstarpējās atzīšanas pamata visās iesaistītajās valstīs, tādējādi pilnībā izmantojot iekšējā tirgus priekšrocības un palīdzot nodrošināt pietiekamu pieejamību kopumā.

* Komisijas Regula (ES) Nr. 601/2012 (2012. gada 21. jūnijs) par siltumnīcefekta gāzu emisiju monitoringu un ziņošanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK (OV L 181, 12.7.2012., 30. lpp.).

** Komisijas Regula (ES) Nr. 600/2012 (2012. gada 21. jūnijs) par siltumnīcefekta gāzu ziņojumu un tonnkilometru ziņojumu verifikāciju un par verificētāju akreditāciju saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK (OV L 181, 12.7.2012., 1. lpp.).

6.1. Vispārējas tendences

MZR un AVR īstenošanā ETS trešajā posmā gūtā pieredze ir apliecinājusi nepieciešamību turpināt uzlabot, precizēt un vienkāršot noteikumus, lai veicinātu saskaņotību, samazinātu operatoru un iesaistīto valstu administratīvo slogu, kā arī vēl vairāk uzlabotu sistēmas efektivitāti.

Ņemot to vērā, 2018. gadā tika veikta abu minēto regulu pirmā atjaunināšana, lai sagatavotos ES ETS ceturtajam posmam un uzlabotu un vienkāršotu MZVA procesus. MZR[76] un AVR[77]

[76] Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2018/2066 (2018. gada 19. decembris) par siltumnīcefekta gāzu emisiju monitoringu un ziņošanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK un ar ko groza Komisijas Regulu (ES) Nr. 601/2012 (OV L 334, 31.12.2018., 1. lpp.).

[77] Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2018/2067 (2018. gada 19. decembris) par datu verifikāciju un verificētāju akreditāciju saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK (OV L 334, 31.12.2018., 94.–134. lpp.).

pārskatītās versijas stājās spēkā 2019. gada 1. janvārī. Otrā atjaunināšana tika uzsākta 2019. gada februārī. Notika apspriešanās ar iesaistītajām valstīm saistībā ar šo abu regulu atjaunināšanu par dažiem konkrētiem jautājumiem, kurus nebija iespējams atrisināt pirmajā atjaunināšanā, piemēram, par Atjaunojamo energoresursu direktīvas pārstrādātās redakcijas īstenošanu[78]. Vispārējais MZVA pārskatīšanas process būtu jāpabeidz laikus pirms ceturtā posma sākuma 2021. gadā.

Atbilstības sistēmas efektivitāte ir uzlabojusies, jo MZR ļāva valstīm noteikt, ka elektroniskā ziņošana ir obligāta. Tāpat kā pagājušajā gadā 17 iesaistītās valstis ziņoja, ka monitoringa plāniem, emisiju ziņojumiem, verifikācijas ziņojumiem un/vai uzlabošanas ziņojumiem izmanto elektroniskos paraugus vai konkrētus failu formātus, pamatojoties uz Komisijas noteiktajām minimālajām prasībām. Turklāt 13 iesaistītās valstis ziņoja, ka tās ES ETS ziņošanai izmanto kādu automatizētu IT sistēmu.

6.2. Izmantotā monitoringa metode

Saskaņā ar 21. pantu ziņojumi, kas iesniegti 2020. gadā, liecina, ka vairumam iekārtu izmanto uz aprēķiniem balstīto metodiku[79]. Tikai par 155 iekārtām (1,5 %) 23 valstīs, visbiežāk Vācijā, Čehijā un Francijā, ir ziņots, ka tām izmanto emisiju nepārtrauktu mērījumu sistēmas. Lai gan valstu skaits ir tāds pats kā pagājušajā gadā, to iekārtu kopskaits, attiecībā uz kurām izmanto šādu pieeju, ir samazinājies.

Paziņotā informācija liecina, ka alternatīvo pieeju izmanto tikai 13 valstīs, kurās to piemēro 34 iekārtām, kas emitē aptuveni 3,0 miljonus tonnu CO_2 ekvivalenta (iepriekšējā gadā — 11 valstīs 38 iekārtām, kas emitēja 2,6 miljonus tonnu CO_2 ekvivalenta). Viena iekārta Nīderlandē rada 42 % no visām emisijām, par kurām ziņots, ka to monitoringam izmanto alternatīvās pieejas metodiku.

Vairums iekārtu izpilda MZR paredzētās minimālā līmeņa prasības[80]. Tikai par 90 C kategorijas iekārtām (salīdzinot ar 97 iepriekšējā gadā) jeb 11,8 % tika ziņots, ka tās vismaz vienā parametrā neizpildīja prasību lielām avota plūsmām piemērot augstākos līmeņus. Šādas novirzes ir pieļaujamas tikai tad, ja operators pierāda, ka augstākais līmenis ir tehniski neiespējams vai rada nesamērīgi augstas izmaksas. Tiklīdz šādi apstākļi vairs nepastāv, operatoram attiecīgi ir jāuzlabo sava monitoringa sistēma.

Līdzīgi 23 iesaistītās valstis ziņoja, ka kopumā 22 % B kategorijas iekārtu ir izsniegtas atļaujas ar kādu atkāpi no MZR standarta prasībām (līdzīgi iepriekšējā gadā — 19 %, gadu pirms tam — 21 %), un tas liecina, ka atbilstība augstākajam līmenim ir stabila.

[78] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (OV L 328, 21.12.2018., 82.–209. lpp.).

[79] Tā galvenais iemesls ir tāds, ka uz mērījumiem balstītas metodikas izmantošanai ir vajadzīgi ievērojami resursi un zinātība, lai varētu nepārtraukti mērīt attiecīgo SEG koncentrāciju, bet daudziem mazajiem operatoriem šādu resursu un zinātības nav.

[80] Komisijas Regulā (ES) Nr. 601/2012 ir noteikts, ka visiem operatoriem ir jāizpilda konkrētas minimālā līmeņa prasības, bet lielākiem emisijas avotiem ir jāizpilda augstāka līmeņa prasības (saskaņā ar kurām ir jāsniedz uzticamākas kvalitātes dati), turpretim mazākiem avotiem izmaksu lietderības apsvērumu dēļ piemēro mazāk stingras prasības.

6.3. Akreditēta verifikācija

Saskaņā ar 21. pantu iesniedzamajos ziņojumos netiek sniegtas ziņas par verificētāju kopskaitu. Tomēr Eiropas Akreditācijas kooperācija (EA) nodrošina centralizētu saiti uz attiecīgajām valsts akreditācijas struktūrām (VAS) un šo struktūru sarakstiem, kuros uzskaitīti attiecībā uz ES ETS akreditētie verificētāji[81].

Verificētāju savstarpējā atzīšana starp iesaistītajām valstīm darbojas veiksmīgi: 28 valstis ziņoja, ka to teritorijā darbojas vismaz viens ārvalstu verificētājs.

Ir konstatēts, ka verificētāju atbilstība AVR noteikumiem ir augsta. Neviena valsts netika ziņojusi par kāda verificētāja akreditācijas apturēšanu vai atcelšanu. Salīdzinājumam — 2018. gadā tika ziņots par vienu apturēšanu, bet atcelšanas gadījumu nebija. Vācija ziņoja, ka 2019. gadā akreditācijas tvērums sašaurināts sešiem verificētājiem, bet Polija — ka vienam, salīdzinot ar 2018. gadu, kad Vācija, Francija un Polija ziņoja par tvēruma sašaurināšanu attiecīgi diviem, vienam un trim verificētājiem. Par sūdzībām, kas saņemtas par verificētājiem, šogad ziņoja septiņas valstis (par trim valstīm mazāk nekā pagājušajā gadā). Sūdzību kopskaits (66) ir par 7 % mazāks. Tiek ziņots, ka 71 % saņemto sūdzību ziņojuma sagatavošanas laikā ir atrisinātas (pagājušogad šis rādītājs bija 93 %). Astoņas valstis (pagājušajā gadā — 10 valstis) ziņoja par to, ka informācijas apmaiņā starp VAS un kompetentajām iestādēm tika konstatētas verificētāju neatbilstības.

7. PĀRSKATS PAR ADMINISTRATĪVAJĀM PROCEDŪRĀM

ES ETS iesaistītās valstis izmanto atšķirīgas pieejas attiecībā uz kompetentajām iestādēm, kuras atbild par ES ETS īstenošanu. Dažās valstīs ir iesaistītas vairākas vietējās iestādes, bet citās pieeja ir daudz vairāk centralizēta.

Kā norādīts saskaņā ar 21. pantu iesniedzamajos ziņojumos, kas iesniegti 2020. gadā, katrā valstī ES ETS īstenošanā ir iesaistītas vidēji četras kompetentās iestādes[82]. Tika ziņots par dažādiem iestāžu savstarpējās koordinācijas rīkiem, piemēram, likumdošanas instrumentiem monitoringa plānu centralizētai pārvaldībai (14 valstīs), centrālās kompetentās iestādes saistošiem norādījumiem un vadlīnijām vietējām iestādēm (10 valstīs), regulārām iestāžu darba grupām vai sanāksmēm (13 valstīs). Septiņas valstis norādīja, ka tām šādu rīku nav (CY, IE, IS, IT, LI, LU un MT).

Attiecībā uz administratīvajām nodevām, kas piemērotas par atļauju izdošanu un monitoringa plānu apstiprināšanu, 2020. gadā 13 valstis (tās pašas, kas pērn) ziņoja, ka no iekārtu operatoriem nodevas neiekasē (CY, DE, EE, EL, IE, LI, LT, LU, LV, MT, NL, SE, SK). Gaisa kuģu operatori nemaksā nodevas 15 valstīs (BE, CY, CZ, DE, EE, ES, EL, LI, LT, LU,

[81] EA saraksts ar VAS, kas akreditē verificētājus ES ETS vajadzībām, ir pieejams vietnē https://european-accreditation.org/national-accreditation-bodies-having-successfully-undergone-peer-evaluation-by-ea/.
[82] Dažos gadījumos valstis, iespējams, par vairākām reģionālām/vietējām iestādēm ziņo kā par vienu kompetento iestādi.

LV, MT, NL, SE, SK). Maksas dažādās valstīs un atkarībā no pakalpojumu veida ievērojami atšķiras — no 5 EUR līdz 7283,17 EUR par iekārtas atļaujas un monitoringa plāna apstiprināšanu, no 2,19 EUR līdz 2400 EUR par tādu pašu pakalpojumu aviācijas operatoriem.

Kopumā iesaistīto valstu ETS administratīvā organizācija ir lielā mērā iedarbīga. Arī turpmāk būtu jāstiprina un jāveicina saziņa un paraugprakses apmaiņa, tostarp ES ETS atbilstības foruma un ikgadējās ES ETS atbilstības konferences darbību ietvaros.

8. ATBILSTĪBA UN IZPILDES NODROŠINĀŠANA

ES ETS direktīvā par emisijas apjoma pārsniegšanu ir noteikts sods 100 EUR apmērā (tiek indeksēts atbilstīgi inflācijai) par katru emitēto CO_2 tonnu, par kuru nav laikus nodota kvota, kā arī ir noteikts, ka par šīm emisijām ir jānodod kvotas. Citi sodi, ko piemēro par ES ETS īstenošanas pārkāpumiem, ir noteikti attiecīgās valsts noteikumos.

2019. gada atbilstības ciklā atbilstības līmenis ES ETS joprojām bija ļoti augsts, neraugoties uz sarežģīto ekonomisko situāciju Covid-19 krīzes dēļ: vairums operatoru, kuri radīja vairāk nekā 99 % no stacionāro iekārtu emisijām, 2020. gada martā un aprīlī izpildīja savas juridiskās saistības. Neatbilstīgās iekārtas parasti bija mazas. Aptuveni 500 gaisa kuģu operatoru ziņoja un ievēroja prasības, tostarp vairāk nekā 100 komerciālu gaisa kuģu operatori, kas atrodas ārpus ES, bet veic lidojumus EEZ. Neatbilstīgie operatori parasti vai nu bija nelieli, vai arī izbeiguši darbību 2018. gadā.

Kompetentās iestādes turpina veikt dažādas atbilstības pārbaudes par gada emisijas ziņojumiem. Informācija, kas sniegta saskaņā ar 21. pantu iesniedzamajos ziņojumos, kuri iesniegti 2020. gadā, liecina, ka visas iesaistītās valstis[83] pārbauda par iekārtām iesniegto gada emisiju ziņojumu pilnīgumu (visas valstis pārbaudīja 100 % ziņojumu, izņemot BE, kas pārbaudīja 31 %, ES, kas pārbaudīja 94 %, un FR, kas pārbaudīja 95 %) un vairums valstu — visas, izņemot Ungāriju, Latviju (abām šīm valstīm ir divi gaisa kuģu operatori) un Lihtenšteinu (nav neviena gaisa kuģu operatora), — pārbaudīja gaisa kuģu operatoru ziņojumus. Ziņojumi arī liecina, ka valstis pārbauda vidēji aptuveni 83 % ziņojumu par iekārtām saistībā ar atbilstību monitoringa plāniem (91 % ziņojumu par aviāciju) un gandrīz 70 % ziņojumu par iekārtām saistībā ar datiem par iedalītajām kvotām. Turklāt 23 valstis ziņoja, ka tās veic arī kontrolpārbaudes, kurās ziņojumos sniegtos datus salīdzina ar citiem datiem attiecībā uz iekārtām, bet 24 valstis to dara attiecībā uz gaisa kuģu operatoriem.

Jānorāda, ka 12 valstu kompetentās iestādes izdarīja konservatīvas aplēses par trūkstošajiem datiem attiecībā uz 101 iekārtu (aptuveni 1 % no kopējā iekārtu skaita), kas ir gandrīz divreiz

[83] Itālija 2020. gada ziņojumā nesniedza atbildi uz attiecīgo jautājumu, tāpēc attiecībā uz šo valsti aplēsēm tika izmantoti iepriekšējā gada dati.

vairāk nekā iepriekšējos trijos gados. Šķiet, ka šis pieaugums ir saistīts ar lielāku konservatīvo aplēšu skaitu Nīderlandē (51 attiecīgā iekārta 2019. gadā salīdzinājumā ar 11 iekārtām 2018. gadā), jo saņemto paziņojumu par monitoringa kļūdām ir vairāk nekā iepriekšējos gados. Paziņotais to 2019. gada emisiju daudzums, uz kurām attiecās šīs aplēses, bija 61,0 miljoni tonnu CO_2 (2018. gadā — 11,2 miljoni tonnu CO_2), kas ir aptuveni 4 % no kopējām emisijām (salīdzinot ar 0,7 % 2018. gadā). Visbiežāk tika minēti divi iemesli, kāpēc tiek veiktas konservatīvas aplēses, proti, vai nu iesniegtie ziņojumi par emisijām nebija pilnīgi atbilstoši MZR prasībām, vai arī ziņojums par emisijām nebija iesniegts līdz 31. martam.

Par konservatīvām aplēsēm, kas sagatavotas aviācijas nozarē trūkstošu datu dēļ, ziņoja septiņas valstis attiecībā uz 33 gaisa kuģu operatoriem (5,4 % no to kopskaita) un 1,6 % no aviācijas emisijām.

Kompetento iestāžu veiktās pārbaudes joprojām ir svarīgs papildinājums verificētāja darbam. Par 2019. gadu visas valstis apstiprināja, ka veic papildu pārbaudes attiecībā uz iekārtām. Vairums valstu (visas, izņemot HU, IT, LI un LV) norādīja, ka līdzīgu pieeju izmanto attiecībā uz gaisa kuģu operatoriem. Vairums valstu (visas, izņemot EL, IT, LU un MT) ziņoja, ka 2019. gadā ir veikušas iekārtu izlases veida pārbaudes, un gandrīz puse valstu ziņoja par izlases veida pārbaudēm attiecībā uz aviāciju (visas, izņemot BG, CY, CZ, EE, ES, FI, FR, EL, HU, IT, LI, LT, LU, LV, MT, NO, PT un UK).

Attiecībā uz 2019. gadu tika ziņots, ka sodu par emisijas apjoma pārsniegšanu piemēroja 8 valstis 25 iekārtām (DE — 1, DK — 2, ES — 1, IT — 4, PL — 2, PT — 1, RO — 7 un UK — 7). Kā norādīts ziņojumos, sodu par emisijas apjoma pārsniegšanu aviācijas jomā piemēroja 34 gaisa kuģu operatoriem (CY — 1, DE —3, ES — 4, IT — 3, PT — 11 un UK — 12).

Sešas valstis apstiprināja, ka 2019. gadā ir uzlikti sodi (izņemot sodus par emisijas apjoma pārsniegšanu). Netika ziņots par brīvības atņemšanas gadījumiem, bet tika norādīts, ka ir/tiks uzlikti naudas sodi, ir/tiks izdoti oficiāli rīkojumi vai galīgie brīdinājumi (piem., notiekošas tiesvedības rezultātā) par kopējo finansiālo vērtību 7,8 miljoni EUR (no tiem 0,15 miljoni EUR attiecībā uz aviāciju).

Pārkāpumi, par kuriem visbiežāk tika ziņots attiecībā uz 2019. gadu, bija verificēto gada emisiju ziņojumu neiesniegšana noteiktajā termiņā, savlaicīga neziņošana par notikušām vai plānotām jaudas izmaiņām, aktivitātes līmeņa un iekārtas darbības laika izmaiņām, kā arī monitoringa neveikšana atbilstīgi apstiprinātam monitoringa plānam un Regulai (ES) Nr. 601/2012.

Kā tika ziņots pagājušajā gadā, 2018. un 2019. gadā notika piektā ES ETS atbilstības cikla izvērtēšana ar mērķi identificēt ES ETS atbilstības problēmas iesaistīto valstu līmenī un sniegt tām atbalstu ES ETS īstenošanas uzlabošanā. Izvērtēšana tika pabeigta 2020. gadā, un tika publicēts tehniskais ziņojums par rezultātiem[84].

[84] https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/monitoring/docs/report_5th_compliance_en.pdf.

Ziņojumā tika secināts, ka, lai gan monitoringa plānu apstiprināšanas, gada emisiju ziņojumu un verifikācijas ziņojumu pārbaude, kā arī pārbaužu kvalitāte un efektivitāte ir uzlabojusies, pateicoties plašākai Komisijas veidņu un IT sistēmu izmantošanai, kā arī nostiprinātām kompetento iestāžu procedūrām, dažas MZV jomas joprojām rada interpretācijas problēmas un attiecībā uz tām būtu noderīga īpaša apmācība vai specifiski norādījumi.

Tas, kā atšķiras īstenošana dalībvalstīs, visuzskatāmāk atklājas, gada emisiju ziņojumus un verifikācijas ziņojumu izskatīšanā un verifikācijā, pārbaudes procedūrās un izpildē konstatēto problēmu risināšanā. Lai gan šķiet, ka šīm atšķirībām nav negatīvas ietekmes uz MZV sistēmas stabilitāti, dažās jomās var veikt uzlabojumus ES līmenī, piemēram, uzlabot informācijas apmaiņu pāri robežām, sekot līdzi, kā tiek izpildīti ieteikumi par uzlabojumiem, uzlabot inspicēšanas procedūras. Dalībvalstu ieteikumi uzlabojumiem ir sniegti pielāgotos rīcības plānos.

Kad sāks piemērot pārskatītās regulas, iespējams, tiks īstenoti uzlabojumi dažās analīzē norādītajās jomās. Pielāgoti atjauninājumi norādījumos, veidnes un dalībvalstu rīcības plānos uzskaitīto ieteikumu ievērošana var vēl vairāk uzlabot īstenošanu. Īpaši ieteikumi šajā sakarā ir sniegti tehniskajā ziņojumā un dalībvalstu rīcības plānos.

9. SECINĀJUMI UN PERSPEKTĪVA

2019. gadā siltumnīcefekta gāzu emisijas no ES ETS aptvertajām iekārtām samazinājās līdz vēsturiski zemākajam līmenim (9,1 %), salīdzinot ar 2018. gadu. To galvenokārt noteica emisiju samazinājums par gandrīz 15 % elektroenerģijas un siltuma ražošanā, jo plaši tika izmantoti atjaunojamie energoresursi, palielinājās dabasgāzes izmantošana un samazinājās ogļu izmantošana (aptuveni par 19 %). Arī rūpniecības radīto emisiju samazinājums bija līdz šim trešajā posmā vislielākais — par gandrīz 2 %. Taču verificētās aviācijas emisijas turpināja pieaugt, lai arī daudz mazākā mērā nekā iepriekšējos gados (par 1 % vairāk nekā 2018. gadā).

Izmaiņas tiesību aktos, par kurām pēdējos gados ir panākta vienošanās, lai stiprinātu ETS un risinātu jautājumu par kvotu pārpalikumu, turpina dot pozitīvus rezultātus. Tirgus stabilitātes rezerves pārpalikuma rādītājs 2020. gada maijā tika publicēts ceturto reizi un apliecināja, ka pārpalikums ir samazinājies aptuveni līdz 1,39 miljardiem kvotu. Pamatojoties uz pārpalikuma rādītāju un pārskatītajiem ES ETS tiesību aktiem ceturtajam posmam, izsolāmais apjoms 2020. gadā tika samazināts par gandrīz 40 % (aptuveni 375 miljoniem kvotu). Līdzīgi tiks samazināts arī 2021. gadā izsolāmais apjoms.

Neraugoties uz sarežģīto ekonomisko situāciju rūpniecības un aviācijas nozarē Covid-19 krīzes dēļ, oglekļa cenas signāls no 2019. gada janvāra līdz 2020. gada jūnija beigām bija stabils, ar īslaicīgu izņēmumu martā/aprīlī. Kopējie ES ETS radītie ieņēmumi no izsolēm no 2012. gada līdz 2020. gada 30. jūnijam pārsniedza 57 miljardus EUR, tostarp dalībvalstu kopējie ieņēmumi 2019. gadā pārsniedza 14 miljardus EUR, bet 2020. gada pirmajā pusē —

7,9 miljardus EUR. Lielu daļu no šiem ieņēmumiem dalībvalstis izmanto rīcībai klimata jomā.

Turklāt, neraugoties uz ārkārtas apstākļiem 2020. gadā, atbilstība ES ETS 2019. gadā joprojām bija ļoti augsta: vairums operatoru, kuri radīja vairāk nekā 99 % no stacionāro iekārtu emisijām, izpildīja savas juridiskās saistības. Gan stacionāro iekārtu, gan gaisa kuģu operatoru gadījumā neatbilstīgie operatori parasti bija mazi. ES ETS struktūra joprojām bija stabila, un pierādījās, ka administratīvā organizācija dalībvalstīs ir efektīva.

Turpmākajos gados, plašāka Eiropas zaļā kursa tiesību aktu kopuma ietvaros, varētu tikt būtiski pārskatīta ETS darbības joma un aviācijas prasības, lai būtu iespējams sasniegt ES vērienīgākos mērķus klimata jomā. 2021. gads būs pirmais ES ETS ceturtā posma īstenošanas gads. Nākamajā ziņojumā par oglekļa tirgus darbību, kuru paredzēts publicēt 2021. gada beigās, tiks sniegts pārskats par visu ETS īstenošanu trešajā posmā. Tajā arī tiks sniegts pirmais ieskats par ES ETS darbību ceturtajā posmā.

PIELIKUMS

1. papildinājums

1.1. tabula. Elektroenerģijas nozares modernizācijai iedalīto bezmaksas kvotu skaits[85]

Dalībvalsts	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
BG	11 009 416	9 779 243	8 259 680	6 593238	3 812 436	2 471 297	1 948 441
CY	2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420	1 259 538	935 657	575 789
CZ	25 285 353	22 383 398	20 623 005	15 831 329	11 681 994	7 661 840	3 830 905
EE	5 135 166	4 401 568	3 667 975	2 934 380	2 055 614	38 939	19 471
HU[86]	7 047 255	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
LT	322 449	297 113	269 475	237 230	200 379	158 922	94 432
PL[87]	65 992 703	52 920 889	43 594 320	31 621 148	21 752 908	31 942 281	16 912 108
RO	15 748 011	8 591 461	9 210 797	7 189 961	6 222 255	3 778 439	1 723 016
Kopā	133 059 430	100 568 867	87 532 554	65 990 706	46 985 124	46 987 375	25 104 162

Avots: Klimata politikas ĢD.

1.2. tabula. Maksimālais bezmaksas kvotu skaits gadā saskaņā ar elektroenerģijas un siltuma ražošanas nozarei piešķirto atkāpi no prasības visas kvotas iegūt izsoļu ceļā

Dalībvalsts	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Kopā
BG	13 542 000	11 607 428	9 672 857	7 738 286	5 803 714	3 869 143	1 934 571	54 167 999
CY	2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420	1 259 538	935 657	575 789	10 975 978
CZ	26 916 667	23 071 429	19 226 191	15 380 953	11 535 714	7 690 476	3 845 238	107 666 668
EE	5 288 827	4 533 280	3 777 733	3 022 187	2 266 640	1 511 093	755 547	21 155 307
HU	7 047 255	0	0	0	0	0	0	7 047 255
LT	582 373	536 615	486 698	428 460	361 903	287 027	170 552	2 853 628
PL	77 816 756	72 258 416	66 700 076	60 030 069	52 248 393	43 355 049	32 238 370	404 647 129
RO	17 852 479	15 302 125	12 751 771	10 201 417	7 651 063	5 100 708	2 550 354	71 409 917

[85] Šajā tabulā uzskaitīto 10.c pantā paredzēto kvotu skaitā var būt iekļautas kvotas, kas iedalītas ar kavēšanos attiecībā uz iepriekšējiem gadiem. Šajā gadījumā attiecīgais katrā gadā iedalītais daudzums ir uzrādīts *EUTL*.

[86] Ungārija 10.c pantā noteikto izņēmumu izmantoja tikai 2013. gadā.

[87] Galīgais Polijai iedalīto kvotu skaits būs norādīts nākamā gada ziņojumā, kad būs pabeigta visu iedales pieprasījumu izskatīšana.

Kopā	151 565 434	129 504 488	114 522 628	98 384 792	81 126 965	62 749 153	42 070 421	679 923 881

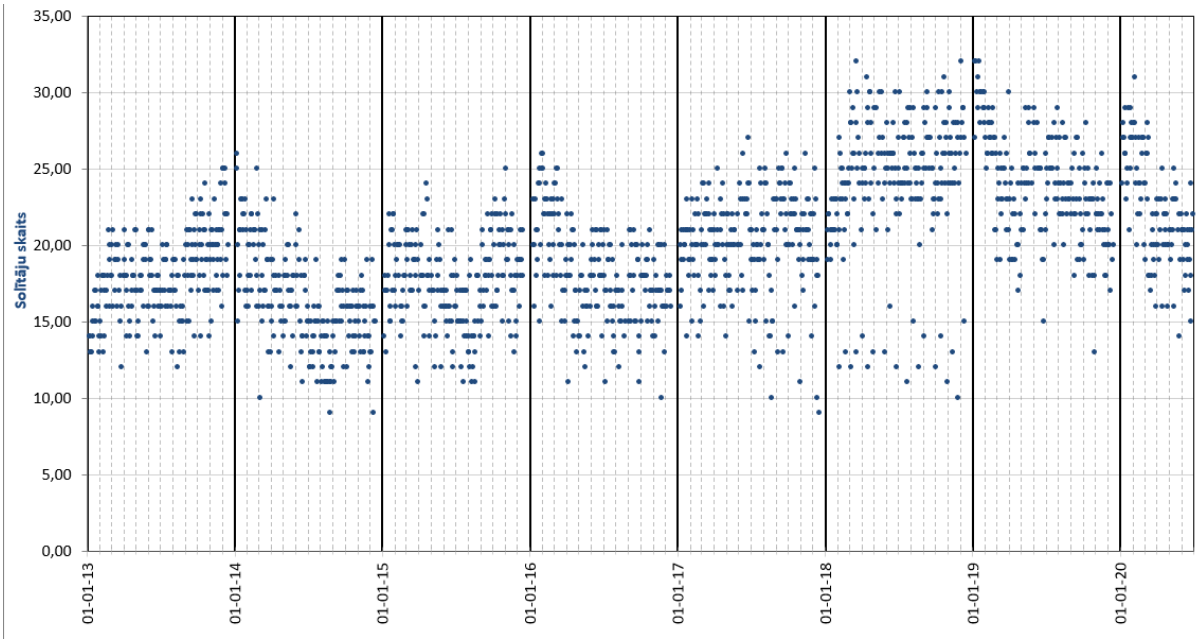
Avots: Klimata politikas ĢD.

1.3. tabula. To saskaņā ar 10.c pantā paredzēto atkāpi neizmantoto bezmaksas kvotu skaits, kuras ir izsolītas vai kuras ir plānots izsolīt 2013.–2021. gadā[88]

Dalībvalsts	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BG	5 444 169	1 461 360	920 823	604 908	1 386 372	0	476 621
CY	0	0	0	0	0	0	0
CZ	0	90 694	77 741	66 740	54 550	80 295	0
EE	0	188 682	134 897	1 767 499	761 088	50 026	0
LT	259 924	0	456 725	191 229	161 522	128 105	76 120
PL	1196	0	7491	0	55 800 000	49 520 000	34 501 299[89]
RO	2 104 468	6 710 664	3 540 974	3 011 456	0	0	827 338
HU	0	0	0	0	0	0	0

2. papildinājums

2.1. attēls. Solītāju skaits vispārīgo kvotu izsolēs no 2013. gada līdz 2020. gada 30. jūnijam

Avots: *EEX*.

- solītāju skaits

[88] 2013. un 2014. gadā netika izsolītas neizmantotās kvotas, uz kurām attiecas 10.c pants.
[89] Galīgie rādītāji attiecībā uz Poliju būs norādīti nākamā gada ziņojumā, kad būs pabeigta visu iedales pieprasījumu izskatīšana.

2.1. tabula. Ieņēmumi, ko dalībvalstis un Apvienotā Karaliste guvušas no emisiju kvotu izsolēm no 2012. gada līdz 2020. gada 30. jūnijam (miljonos EUR)[90]

	2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Vispārīgās (agrīnās izsoles)	Aviācijas (agrīnās izsoles)	Vispārīgās	Aviācijas	Vispārīgās	Aviācijas	Vispārīgās	Aviācijas	Vispārīgās	Aviācijas	Vispārīgās	Aviācijas	Vispārīgās	Aviācijas	Vispārīgās	Aviācijas	Vispārīgās	Aviācijas
AT	11,05	0,00	55,75	0,00	52,17	1,18	76,24	2,36	58,81	0,65	78,74	0,69	208,20	2,16	180,94	2,89	82,07	1,50
BE	0,00	0,00	114,99	0,00	95,03	2,05	138,96	2,69	107,14	0,74	143,52	0,79	379,00	2,47	353,47	3,30	160,28	1,70
BG	22,14	0,00	52,63	0,00	36,19	0,22	120,91	0,91	85,08	0,25	130,15	0,27	367,34	0,83	439,19	1,11	205,96	0,58
CY	1,58	0,00	0,35	0,00	0,43	0,30	0,00	1,42	0,00	0,39	6,15	0,41	24,66	1,30	24,4	1,74	17,03	0,91
HR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	86,40	0,49	20,09	0,16	26,97	0,18	70,96	0,55	71,97	0,74	32,52	0,37
CZ	0,00	0,00	0,00	0,00	55,24	0,47	110,30	1,20	117,63	0,33	199,43	0,35	583,33	1,10	628,94	1,46	329,84	0,75
DE	166,18	17,52	791,25	0,00	749,97	0,00	1093,31	16,87	845,74	4,65	1141,74	5,07	2565,34	16,31	3146,14	17,89	1149,91	0,00
DK	1,07	0,00	56,06	0,00	46,93	1,16	68,64	2,71	52,93	0,74	70,93	0,79	187,32	2,48	162,78	3,31	73,56	1,70
EE	0,00	0,00	18,07	0,00	7,41	0,04	21,13	0,15	23,57	0,04	39,31	0,05	139,89	0,14	142,65	0,20	65,81	0,08
EL	14,84	0,00	147,64	0,00	129,97	1,10	190,17	4,99	146,68	1,37	196,57	1,46	518,96	4,57	503,34	6,11	229,19	3,16
ES	68,53	0,00	346,11	0,00	323,53	6,56	473,20	16,32	364,97	4,48	488,78	4,77	1291,07	14,97	1225,22	19,97	555,93	10,31
FI	13,28	0,00	66,97	0,00	62,68	0,81	91,64	2,13	70,63	0,58	94,64	0,62	249,84	1,96	217,35	2,60	98,33	1,33
FR	43,46	0,00	219,25	0,00	205,29	10,05	299,94	12,18	231,34	3,35	309,85	3,55	818,40	11,16	711,64	14,89	322,10	7,69
HU	3,99	0,00	34,59	0,00	56,21	0,29	82,28	0,99	63,43	0,27	84,94	0,29	224,48	0,91	226,8	1,21	102,98	0,62
IE	0,00	0,00	41,68	0,00	35,11	0,87	51,32	2,15	39,54	0,59	52,93	0,63	140,10	1,97	121,64	2,62	54,97	1,37
IT	76,50	0,00	385,98	0,00	361,25	5,24	528,00	14,41	407,23	3,96	545,44	4,21	1440,10	13,22	1271,35	17,64	576,06	9,11
LT	3,29	0,00	19,98	0,00	17,28	0,06	28,13	0,29	20,76	0,08	31,43	0,09	80,11	0,25	83,69	0,35	39,49	0,17

[90] Avots: *EEX*.

LU	0,74	0,00	4,97	0,00	4,52	0,63	6,62	0,22	5,08	0,06	6,81	0,07	18,09	0,20	16,79	0,28	7,74	0,17
LV	2,13	0,00	10,79	0,00	10,08	0,14	14,76	0,53	11,36	0,15	15,24	0,15	40,20	0,49	41,92	0,66	18,58	0,33
MT	0,27	0,00	4,47	0,00	3,81	0,10	5,62	0,57	4,30	0,16	5,78	0,17	15,19	0,52	15,21	0,71	6,97	0,37
NL	25,61	0,00	134,24	0,00	125,63	5,47	183,57	3,68	141,59	1,01	189,63	1,07	500,84	3,37	435,64	4,50	197,44	2,33
PL	0,00	0,00	244,02	0,00	78,01	0,00	129,84	2,98	135,57	0,58	505,31	0,69	1209,98	1,59	2545,94	2,89	1384,13	4,38
PT	10,65	0,00	72,78	0,00	65,82	1,27	96,32	2,89	74,29	0,79	99,50	0,85	262,96	2,65	253,58	3,53	115,37	1,83
RO	39,71	0,00	122,74	0,00	97,57	0,32	193,62	1,60	193,56	0,44	260,29	0,47	717,64	1,45	747,87	1,95	369,33	1,00
SE	7,07	0,00	35,67	0,00	33,34	1,02	48,79	3,63	37,61	1,00	50,45	1,06	132,98	3,34	124,1	4,43	56,52	2,29
SI	3,51	0,00	17,74	0,00	16,59	0,05	24,28	0,14	18,70	0,04	25,05	0,04	66,19	0,12	65,14	0,16	29,42	0,08
SK	12,19	0,00	61,70	0,00	57,59	0,04	84,31	0,20	64,99	0,06	87,01	0,06	229,74	0,18	244,47	0,24	111,50	0,12
UK	75,74	0,00	409,63	0,00	387,42	14,08	567,72	18,54	418,96	5,37	604,02	5,30	1607,32	0,00	0	0	1043,32	0,83
KOPĀ	**603,52**	**17,53**	**3550,73**	**0,00**	**3115,11**	**53,53**	**4815,97**	**117,26**	**3761,57**	**32,28**	**5490,60**	**34,14**	**14 090,23**	**90,27**	**14 002,17**	**117,37**	**7436,36**	**55,11**

2.2. tabula. Ieņēmumi, ko EEZ valstis guvušas no emisiju kvotu izsolēm no 2019. gada līdz 2020. gada 30. jūnijam (miljonos EUR)[91]

	2019		2020	
	Vispārīgās	**Aviācijas**	**Vispārīgās**	**Aviācijas**
IS	23,91	1,86	16,26	1,66
LI	0,52	0	0,47	0,00
NO	476,78	18,24	332,17	15,84
KOPĀ	**501,21**	**20,1**	**348,90**	**17,51**

3. papildinājums

3.1. tabula. Kopsavilkums par starptautisko kredītu apmaiņu līdz 2020. gada jūnijam[92]

Līdz 2020. gada jūnija beigām apmainītie starptautiskie kredīti	**Miljoni**	**Procenti**	**Līdz 2020. gada jūnija beigām apmainītie starptautiskie kredīti**	**Miljoni**	**Procenti**
CER	**288,86**	**60,06**	***ERU***	**192,07**	**39,94**
Ķīna	213,31	73,85	Ukraina	147,69	76,89
Indija	20,30	7,03	Krievija	32,06	16,69
Uzbekistāna	10,17	3,52	Polija	2,82	1,46
Brazīlija	6,00	2,08	Vācija	1,65	0,85
Vjetnama	3,71	1,28	Francija	1,24	0,64
Čīle	3,21	1,11	Bulgārija	0,50	0,26
Meksika	3,17	1,10	Citi	6,11	3,21
Koreja	2,93	1,01			
Citi	26,06	9,02			
KOPĀ *CER* un *ERU*	**480,94**	**100**			

Avots: *EUTL.*

3.2. tabula. Kopsavilkums par starptautisko kredītu apmaiņu līdz 2020. gada jūnijam pa iekārtu veidiem

Līdz 2020. gada jūnija beigām apmainītie starptautiskie kredīti	***CER* miljonos**	***ERU* miljonos**
Stacionārās iekārtas	282,54	191,25

[91] Avots: *EEX*.

[92] 2020. gadā tika atsāktas Apvienotās Karalistes apmaiņas, kas tika apturētas 2019. gadā saskaņā ar pieņemtajiem aizsardzības pasākumiem ES ETS vidiskās integritātes aizsardzībai.

Aviācijas operatori	6,32	0,82
KOPĀ	**288,86**	**192,07**

Avots: *EUTL.*

4. papildinājums

4.1. tabula. ETS verificētās iekārtu neoglekļa emisijas pa siltumnīcefekta gāzu veidiem 2013.–2019. gadā (miljonos tonnu)[93]

	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
PFCs	0.40	0.74	0.58	0.64	0.51	0.64	0.57
N_2O	2.48	5.48	5.31	4.62	4.92	4.108	3.68

Avots: *EUTL*.

5. papildinājums

5.1. tabula. Atlasīti ES Tiesas prejudiciālie nolēmumi par ES ETS darbību no 2019. gada jūlija līdz 2020. gada jūnijam

Lietas atsauce	**Skartie tiesību akti**	**Puses**	**Lietas konteksts**	**Datums**	**Tiesas konstatējums**
Lieta C- 189/19	Komisijas Lēmums 2011/278	*Spenner GmbH & Co. KG*/DE	*Spenner GmbH* vēlējās saņemt vairāk bezmaksas kvotu ETS trešajā posmā (2013–2020), apgalvojot, ka Vācijas kompetentā iestāde nav iedalījusi tam pietiekami daudz bezmaksas kvotu, jo tā nepareizi interpretēja Komisijas Lēmumu 2011/278/ES, jo īpaši tā 9. pantu, kas attiecas uz vēsturisko aktivitātes līmeni.	14.05. 2020.	Tiesa nosprieda, ka Lēmuma 2011/278 9. panta 9. punkts neattiecas uz būtisku darba iekārtas jaudas palielinājumu, kurš noticis pirms bāzes perioda, kas noteikts saskaņā ar lēmuma 9. panta 1. punktu, un ka Lēmuma 2011/278 9. panta 1. punkts neuzliek par pienākumu kompetentajai iestādei pašai noteikt attiecīgo bāzes periodu, lai novērtētu iekārtas vēsturisko darbības līmeni.

[93] Attiecībā uz dažām iekārtām par N_2O vai *PFC* emisijām, iespējams, nav atsevišķi paziņots Savienības reģistrā, bet to vietā ir paziņots par kopējām emisijām, izsakot CO_2 ekvivalenta tonnās. Tabulā attēlotie dati atspoguļo emisiju sadalījumu pa SEG atbilstoši datiem Savienības reģistrā. N_2O emisijas tika iekļautas ES ETS, sākot no otrā posma (no 2008. gada), kā dažu dalībvalstu brīvprātīgs pasākums, bet kopā ar *PFC* kā obligātas — sākot no trešā posma (no 2013. gada).

Lieta C- 113/19	Direktīva 2003/87/EK, Eiropas Savienības Pamattiesību harta	*Luxaviation SA* / Luksemburgas Vides ministrija	Uzņēmums *Luxaviation* uzskatīja, ka bija pabeidzis emisijas kvotu nodošanas procedūru 2016. gadā, taču Vides ministrija uzskatīja, ka tas tā nav. 2016. gada jūnijā vides ministrs norādīja *Luxaviation*, ka tas nav izpildījis prasīto nodošanu paredzētajā laikā, proti, līdz tā gada 30. aprīlim. Tika piemērots sods, un *Luxaviation* nosaukums tika publicēts Vides aģentūras tīmekļa vietnē.	26.03. 2020.	Tiesa nosprieda, ka ES Pamattiesību hartas 20. un 47. pants un 49. panta 3. punkts neizslēdz iespēju, ka valsts tiesa var mainīt vienotas likmes sodu saskaņā ar ETS direktīvu, minētās hartas 41. pants neattiecas uz jautājumu par to, vai dalībvalstīm ir obligāti vai neobligāti jāizsniedz brīdinājumi vai atgādinājumi labticīgiem operatoriem, un ka tiesiskās paļāvības aizsardzības princips neliedz piemērot Direktīvas 2003/87 16. panta 3. punktā paredzēto sodu situācijā, kad kompetentās iestādes nebrīdina operatoru pirms nodošanas termiņa beigām.

6. papildinājums

6.1. tabula. ES ETS ceturtā posma īstenošana, pašreizējais stāvoklis

Pasākums	Mērķi	Tiesību akta veids	Paredzamā pieņemšana
Oglekļa emisiju pārvirzes saraksts 2021.–2030. gadam	Jaunā oglekļa emisiju pārvirzes saraksta izveide ES ETS ceturtajam posmam, balstoties uz oglekļa emisiju pārvirzes riskam būtiski pakļautu nozaru noteikšanas kritērijiem	Komisijas Deleģētais lēmums	Pieņemts 2019. gada 15. februārī, publicēts *Oficiālajā Vēstnesī* 2019. gada 8. maijā[94]
Bezmaksas iedales noteikumu pārskatīšana 2021.–2030. gadam	Komisijas Lēmuma 2011/278/ES, ar kuru visā Savienībā nosaka pagaidu noteikumus saskaņotai bezmaksas emisiju kvotu iedalei, pārskatīšana, lai to pielāgotu jaunajam ceturtā posma juridiskajam kontekstam	Komisijas Deleģētā regula	Pieņemta 2018. gada 19. decembrī, publicēta *Oficiālajā Vēstnesī* 2019. gada 27. februārī[95]
Bezmaksas kvotu iedales pielāgojumi ražošanas izmaiņu dēļ	Sīkāka kārtība, kā izdarāmi bezmaksas emisijas kvotu iedales pielāgojumi, pamatojoties uz vidējām darbības līmeņa izmaiņām par vairāk nekā 15 % vairāk vai mazāk divu gadu periodā	Komisijas Īstenošanas regula	Pieņemta 2019. gada 31. oktobrī, publicēta *Oficiālajā Vēstnesī* 2019. gada 4. novembrī[96].
Bezmaksas kvotu iedales līmeņatzīmju vērtības atjaunināšana 2021.–2025. gadam	Aktualizēto līmeņatzīmju noteikšana 2021.–2025. gadam, balstoties uz datiem, kurus līdz 2019. gada 30. septembrim par 2016. un 2017. gadu iesniegušas dalībvalstis	Komisijas Īstenošanas regula	2020

[94]https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:120:FULL&from=LV.
[95]https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0331&from=LV.
[96] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1842&from=LV.

Inovāciju fonda izveide	Inovāciju fonda darbības noteikumu pieņemšana, tostarp attiecībā uz atlases kritērijiem un procedūru	Komisijas Deleģētā regula	Pieņemta 2019. gada 26. februārī, publicēta *Oficiālajā Vēstnesī* 2019. gada 28. maijā[97]
Modernizācijas fonda izveide	Modernizācijas fonda darbības noteikumu pieņemšana	Komisijas Īstenošanas regula	Pieņemta 2020. gada 9. jūlijā, publicēta *Oficiālajā Vēstnesī* 2020. gada 10. jūlijā[98].
Regulas (ES) Nr. 389/2013 (Reģistra regula) pārskatīšana	Savienības reģistra ceturtā posma prasību noteikšana attiecībā uz standartizētām elektroniskām datubāzēm, kurās ietverti kopīgi datu elementi kvotu izdošanas, turēšanas, pārskaitīšanas un anulēšanas izsekošanai, kā arī sabiedrības piekļuves un konfidencialitātes nodrošināšanai	Komisijas Deleģētā regula	Pieņemta 2019. gada 12. martā, publicēta *Oficiālajā Vēstnesī* 2019. gada 2. jūlijā[99]
Regulas (ES) Nr. 1031/2010 (Izsoļu regula) grozīšana	Pirmo no tirgus stabilitātes rezerves (TSR) 2020. gadā iegūto 50 miljonu kvotu izsoles nodrošināšana Inovāciju fonda vajadzībām	Komisijas Deleģētā regula	Pieņemta 2018. gada 30. oktobrī, publicēta *Oficiālajā Vēstnesī* 2019. gada 4. janvārī[100]
Regulas (ES) Nr. 1031/2010 (Izsoļu regula) pārskatīšana	Dažu izsoles procesa aspektu pārskatīšana, lai īstenotu ceturtā posma prasības, jo īpaši tāpēc, lai būtu iespējams izsolīt kvotas Inovāciju fondam un Modernizācijas fondam, kā arī atspoguļotu ES ETS kvotu klasificēšanu par finanšu instrumentiem saskaņā ar Direktīvu 2014/65/ES par finanšu instrumentu tirgiem (FITD 2)	Komisijas Deleģētā regula	Pieņemta 2019. gada 28. augustā, publicēta *Oficiālajā Vēstnesī* 2019. gada 8. novembrī[101]
Regulas (ES) Nr. 601/2012 par monitoringu un ziņošanu pārskatīšana	Monitoringa un ziņošanas noteikumu vienkāršošana, uzlabošana un precizēšana, kā arī administratīvā sloga mazināšana, balstoties uz trešā posma īstenošanas pieredzi	Komisijas Īstenošanas regula	Pieņemta 2018. gada 19. decembrī, publicēta *Oficiālajā Vēstnesī* 2018. gada 31. decembrī[102]
Regulas (ES) Nr. 600/2012 par verifikāciju un akreditāciju pārskatīšana	Akreditācijas un verifikācijas noteikumu vienkāršošana, uzlabošana un precizēšana, kā arī administratīvā sloga mazināšana, balstoties uz trešā posma īstenošanas pieredzi, ciktāl tas iespējams	Komisijas Īstenošanas regula	Pieņemta 2018. gada 19. decembrī, publicēta *Oficiālajā Vēstnesī* 2018. gada 31. decembrī[103]
Regula (ES) 2019/1603, ar ko attiecībā uz aviācijas emisiju monitoringu, ziņošanu un verifikāciju saistībā ar *CORSIA* papildina Direktīvu 2003/87/EK.	Regula, ar ko papildina ES ETS direktīvu attiecībā uz pasākumiem, kurus Starptautiskā Civilās aviācijas organizācija noteikusi aviācijas emisiju monitoringa, ziņošanas un verifikācijas nolūkā, lai īstenotu *CORSIA*	Komisijas Deleģētā regula	Pieņemta 2019. gada 18. jūlijā, publicēta *Oficiālajā Vēstnesī* 2019. gada 30. septembrī[104]

[97] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0856&from=LV.
[98] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R1001&from=LV.
[99] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1122&from=LV.
[100] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0007.
[101] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1868&from=LV.
[102] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R2066.
[103] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R2067&from=LV.
[104] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1603&from=LV.

ES ETS valsts atbalsta pamatnostādnes 2021.–2030. gadam	ES ETS valsts atbalsta pamatnostādņu pārskatīšana ceturtajam posmam, lai pieskaņotos jaunajiem noteikumiem, kas ieviesti ar pārskatīto ES ETS direktīvu par netiešo oglekļa izmaksu kompensācijas shēmām	Komisijas Paziņojums	2020
Komisijas Deleģētais lēmums (ES) 2020/1071 par no Šveices ienākošo lidojumu izslēgšanu no ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas	Ar to groza ES ETS direktīvas I pielikumu, lai no 2020. gada 1. janvāra no Šveices ienākošos lidojumus izslēgtu no ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas	Komisijas Deleģētā regula	Pieņemta 2020. gada 18. maijā, publicēta *Oficiālajā Vēstnesī* 2020. gada 21. jūlijā[105]

Pašreizējais stāvoklis
Plānots
Procesā
Izpildīts

7. papildinājums

7.1. tabula. Dalībvalstu / EEZ EBTA valstu ieguldījumi tirgus stabilitātes rezervē 2019.–2020. gadā (kvotu skaits)

Dalībvalsts / EEZ EBTA valsts	**Ieguldījums TSR 2019. gadā[106]**	**Ieguldījums TSR 2020. gadā[107]**
Austrija	**5 935 748**	**5 614 399**
Beļģija	**9 846 994**	**9 313 899**
Bulgārija	**8 292 720**	**7 843 771**
Horvātija	**1 614 984**	**1 527 552**
Kipra	**932 844**	**882 342**
Čehija	**15 406 858**	**14 572 765**
Dānija	**5 340 750**	**5 051 614**
Igaunija	**2 904 319**	**2 747 085**
Somija	**7 130 025**	**6 744 021**
Francija	**23 346 791**	**22 082 847**
Vācija	**85 389 770**	**80 766 957**
Grieķija	**12 684 492**	**11 997 782**
Ungārija	**5 115 708**	**4 838 755**
Islande	**166 450**	**157 439**
Īrija	**3 991 393**	**3 775 308**
Itālija	**40 304 729**	**38 122 721**
Latvija	**865 501**	**818 645**

[105] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D1071.
[106] Rādītāji attiecībā uz periodu no 2019. gada janvāra līdz augustam ir balstīti uz Komisijas paziņojumu C(2018) 2801 final (15.5.2018.), pieejams vietnē https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2018_2801_en.pdf.
[107] Rādītāji attiecībā uz periodu no 2019. gada septembra līdz decembrim un no 2020. gada janvāra līdz augustam ir balstīti uz Komisijas paziņojumu C(2019) 3288 final, pieejams vietnē https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2019_3288_en.pdf.

Lihtenšteina	**3725**	**3524**
Lietuva	**1 792 324**	**1 695 292**
Luksemburga	**467 394**	**442 090**
Malta	**354 798**	**335 590**
Nīderlande	**14 291 411**	**13 517 705**
Norvēģija	**3 314 570**	**3 135 127**
Polija	**39 282 170**	**37 155 520**
Portugāle	**6 478 775**	**6 128 029**
Rumānija	**14 941 290**	**14 132 401**
Slovākija	**4 752 513**	**4 495 223**
Slovēnija	**1 577 714**	**1 492 300**
Spānija	**32 660 234**	**30 892 081**
Zviedrija	**3 457 106**	**3 269 946**
Apvienotā Karaliste	**44 480 623**	**42 072 540**
Kopā	**397 124 722**	**375 625 270**

8. papildinājums

8.1. tabula. *NER300* neiztērētie līdzekļi saskaņā ar *InnovFin* EDP un EISI PI: no 2019. gada augusta līdz 2020. gada jūnijam atbalstītie projekti

Projekta nosaukums	Apraksts
VOLTALIS (EDP)	*Voltalis* ir pieprasījumreakcijas agregētājs elektroenerģijas nozarē. Tas nodrošina viedus tehniskos risinājumus, lai mājsaimniecību slodzes un mazas komerciālas un rūpnieciskas slodzes varētu piedalīties elektroenerģijas tirgos un atbrīvot savu elastības potenciālu. Projekts uzlabos apgādes drošumu, samazinot elektroenerģijas padeves pārtraukumu risku, un uzlabos energoefektivitāti, samazinot kopējo elektroenerģijas patēriņu. *Voltalis* tika piešķirts aizdevums 20 miljonu EUR apmērā, kas tika finansēts no *NER300* neizlietotajiem līdzekļiem.
STEELANOL (EDP) uzlabota biodegvielas ražošana no atlikumgāzēm, kas rodas tērauda ražošanā	*Steelanol* darbībai tika piešķirts 75 miljonu EUR aizdevums, kas pilnībā tika finansēts no *NER300* neizlietotajiem līdzekļiem, lai atbalstītu mazoglekļa tērauda ražošanas demonstrējumus. Šā pirmreizējā projekta mērķis ir demonstrēt efektīvu veidu, kā ražot bioetanolu no koksnes atkritumiem un pilnībā integrēt šo procesu liela mēroga tērauda rūpnīcā. Tas ir nozīmīgs sasniegums nozares dekarbonizācijā.
EV Charging Italy (EISI PI)	Projekta mērķis ir attīstīt elektrisko transportlīdzekļu uzlādes infrastruktūru Itālijā. Tas ietvers aptuveni 6850 uzlādes punktu ierīkošanu un saistīto savienojumu izveidi ar sadales tīklu no 2019. līdz 2023. gadam. Projekta finansējums ir 25 miljoni EUR, tas pilnībā piešķirts no *NER300* neizlietotajiem līdzekļiem.
Hamburger Hochbahn e-mobilitātes programma (EISI PI)	Šā Hamburgas sabiedriskā transporta operatora *Hamburger Hochbahn* projekta mērķis ir atjaunot un elektrificēt Hamburgas pilsētas sabiedriskā transporta parku, aizstājot pašreizējos dīzeļdegvielas autobusus ar 100 e-autobusiem un izvietojot saistīto uzlādes infrastruktūru. Projekta virzītājs e-autobusiem izmanto 100 % sertificētu atjaunojamo energoresursu enerģiju. Uzņēmuma stratēģijā paredzēts, ka uzlādes infrastruktūrai ir jābūt modulārai un mērogojamai, viegli kopjamai, ļoti energoefektīvai un izmaksefektīvai.

VHH Hamburg e-mobilitātes programma (EISI PI)	Šis projekts atbalsta uzņēmumu *VHH*, Hamburgas sabiedriskā transporta operatoru, aptuveni 155 e-autobusu iegādē, ar ko aizstātu vecos dīzeļdegvielas autobusus, un saistītās uzlādes infrastruktūras izveidē. Tas ietver četru depo pielāgošanu elektromobilitātei un tāda viena jauna depo būvniecību, kas būtu pielāgots elektriskajiem autobusiem, kā arī programmatūras un IT sistēmu ieviešanu. Projekta virzītājs izmanto 100 % sertificētu atjaunojamo energoresursu enerģiju.
LIGNOL (PIA)	Šis projekts atbalsta *Lignol* ražotnes celtniecību esošajā celulozes rūpnīcā Morumā (*Mörrum*), Zviedrijā, un paredzams, ka gadā tajā tiks saražots aptuveni 185 000 tonnu *Lignol* (atjaunojama, uz lignīna bāzes ražota bioeļļa, kas jebkādā attiecībā sajaucama iekšdedzes dzinējos un piemērota sajaukšanai ar aviācijas degvielu). *Lignol* ne tikai palīdzēs samazināt CO_2 emisijas Zviedrijas transporta nozarē, arī tā ražošanas process ir ļoti energoefektīvs un nerada toksiskas emisijas vai kaitīgus atkritumus. Paredzētās demonstrācijas izmaksas ir 105,5 miljoni EUR.
Solar Thermo Electric Magaldi (PIA)	Šis projekts tiek īstenots Itālijā un atbalsta pirmreizēju ražotni, kuras pamatā ir jauna saules siltuma ražošanas un uzkrāšanas koncepcija un kurā ražo zaļo elektroenerģiju, kas dispečējama pēc pieprasījuma. Iekārta piedāvās nepārtrauktu elektroenerģijas padevi no atjaunojamiem energoresursiem, bez nepieciešamības būvēt garas elektropārvades līnijas un segt ar mazutu vai dīzeļdegvielu darbināmu termoelektrostaciju izmaksas. Paredzams, ka kopējā elektrostacijas radītā jauda būs aptuveni 14 300 MWh gadā. Pašlaik tiek lēsts, ka izmaksas būs aptuveni 36 miljoni EUR.
BIOFOREVER (PIA)	Šis projekts atbalsta demonstrācijas mēroga biopārstrādes rūpnīcu, kas pārstrādā koksni etanolā un ražo 8000 tonnas etanola gadā. Ražošanas procesa izejviela būs A vai B klases koksnes atkritumi. Ražošanas procesa rezultāts būs biodegvielai paredzēts etanols. Tiek lēsts, ka projekta demonstrācijas izmaksas būs 30 miljoni EUR.